

Bank Spółdzielczy w Golubiu-Dobrzyniu
ul. Rynek 34 87-400 Golub-Dobrzyń

**Informacja z zakresu
profilu ryzyka i poziomu kapitału**

**Banku Spółdzielczego w Golubiu-Dobrzyniu
według stanu na 31.12.2018 roku.**

I. Cele i strategię zarządzania rodzajami ryzyka uznanymi przez Bank za istotne

Niniejsza informacja z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału dotyczy Banku Spółdzielczego w Golubiu-Dobrzyniu z siedzibą w Golubiu-Dobrzyniu, ul. Rynek 34.

W 2018 roku Bank Spółdzielczy w Golubiu-Dobrzyniu prowadził działalność poprzez:

- Centralę w Golubiu-Dobrzyniu, ul. Rynek 34,
- Oddział w Wąbrzeźnie, ul. 3 maja 63a,
- Filię w Książkach, ul. Bankowa 1,
- Filię w Dębowej Łące,
- Filię w Golubiu-Dobrzyniu ul. Mickiewicza 3/76.

Działalność operacyjna prowadzona była również za pośrednictwem bankowości internetowej.

Bank jest Uczestnikiem Systemu Ochrony SGB, którego głównym celem jest zapewnianie płynności i wypłacalności.

Z uczestnictwa w Systemie wynikają korzyści – między innymi dostęp do środków pomocowych w sytuacjach zagrożenia płynności lub wypłacalności, oraz obowiązki, do których należy m.in. stosowanie systemu limitów ustalonych w Systemie oraz poddawanie się działaniom prewencyjnym podejmowanym przez jednostkę zarządzającą Systemem.

Bank nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją.

II. Cele i strategię zarządzania rodzajami ryzyka uznanymi przez Bank za istotne

1. Cele dla istotnych rodzajów ryzyka oraz sposób ich realizacji

- 1) **Ryzyko kredytowe** (w tym koncentracji, detalicznych ekspozycji kredytowych oraz ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie)

Ryzyko kredytowe to niebezpieczeństwo niespłacenia przez dłużnika zaciągniętego kredytu (w całości lub części) wraz z odsetkami lub nieuregulowania wierzytelności banku z tytułu udzielonych gwarancji lub poręczeń.

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka kredytowego obejmują:

- 1) wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem kredytowym zapewniającego stabilny rozwój optymalnego jakościowo portfela kredytowego;
- 2) utrzymywanie jakości portfela kredytowego Banku, wyrażonej udziałem kredytów zagrożonych w kredytach ogółem na poziomie nie wyższym od 2%;
- 3) utrzymywanie pokrycia rezerwami celowymi i odpisami na odsetki należności zagrożonych od podmiotów sektora niefinansowego i instytucji rządowych lub samorządowych na poziomie co najmniej 33%;
- 4) ograniczanie ryzyka utraty wartości aktywów, wynikającego z pozostałych (poza kredytami) aktywów Banku.

2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) stosowanie odpowiednich standardów zawartych w regulacjach kredytowych, w szczególności dotyczących oceny zdolności kredytowej klientów Banku oraz prowadzenia monitoringu kredytów;
- 2) ustanawianie skutecznych i adekwatnych do ponoszonego ryzyka zabezpieczeń spłaty kredytów, w szczególności: weryfikacja ich wartości i płynności, zarówno podczas oceny wniosku kredytowego, jak i w ramach prowadzonego monitoringu, ograniczanie ryzyka prawnego w procesie ustanawiania zabezpieczeń;
- 3) inwestowanie nadwyżek zgromadzonych środków na lokatach w Banku Zrzeszającym (Bank może inwestować nadwyżki zgromadzonych środków za pośrednictwem Banku Zrzeszającego w innych instrumentach finansowych w ramach limitów ustanowionych przez System Ochrony SGB; Bank zakłada, że maksymalna kwota instrumentów finansowych, innych niż wyemitowane przez Skarb Państwa lub NBP nie może przekroczyć 10% sumy bilansowej (po wdrożeniu zasad Zarządzania ryzykiem inwestycji);
- 4) utrzymywanie w bilansie Banku tylko portfeli aktywów o charakterze bankowym ;
- 5) utrzymywanie aktywów obciążonych najwyższym ryzykiem kredytowym, tj. portfela kredytów podmiotów niefinansowych na poziomie 60% ich udziału w sumie bilansowej powiększonej o zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania ;
- 6) dostarczanie Zarządowi Banku informacji o poziomie ryzyka kredytowego umożliwiających podejmowanie ostrożnościowych, zasadnych decyzji dotyczących działalności kredytowej Banku.

Ryzyko koncentracji to mogące istotnie wpłynąć na stabilność i bezpieczeństwo działania Banku ryzyko niewykonania zobowiązania przez pojedynczy podmiot, podmioty powiązane kapitałowo lub organizacyjnie oraz przez grupy podmiotów, w przypadku których prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania jest zależne od wspólnych czynników.

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka koncentracji obejmują:

- 1) utrzymywanie umiarkowanie zdywersyfikowanego portfela kredytowego w zakresie uwarunkowanym terenem działania Banku;
- 2) bezwzględne przestrzeganie limitów dużych ekspozycji określonych w CRR;
- 3) budowę, weryfikację i aktualizację Zasad zarządzania ryzykiem koncentracji.

2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) angażowanie się Banku w branże, w których obsłudze Bank posiada wieloletnie doświadczenie oraz ustalanie limitów koncentracji w pojedyncze branże;
- 2) ograniczenie łącznej kwoty dużych ekspozycji do poziomu max. 250% uznanego kapitału (w Zasadach zarządzania ryzykiem koncentracji limit może być bardziej zastrzony);
- 3) ograniczanie ryzyka koncentracji w ten sam rodzaj zabezpieczenia w postaci hipoteki poprzez opracowanie i stosowanie odpowiednich standardów postępowania dotyczących zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.

Ryzyko EKZH - związane z portfelem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie wynika w Banku przede wszystkim z następujących czynników:

- 1) braku długookresowych doświadczeń Banku w finansowaniu nieruchomości, zwłaszcza na cele budowlane;
- 2) trudności z właściwym oszacowaniem rynkowej wartości nieruchomości;
- 3) finansowania długoterminowych kredytów krótkoterminowymi pasywami;
- 4) trudności z egzekucją należności oraz realizacją zabezpieczenia hipotecznego w związku z brakiem wypracowanych standardów postępowania w przypadku zamieszkałej nieruchomości.

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka związanego z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie obejmują:

- 1) wdrożenie, weryfikacja i aktualizacja zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z ekspozycjami zabezpieczonymi hipotecznie, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie;
- 2) prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie (poniżej 2% wartości ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie dla całego sektora bankowego w Polsce);
- 3) utrzymywanie udziału portfela kredytów zagrożonych zabezpieczonych hipotecznie na poziomie maksymalnym 2% portfela EKZH;
- 4) zaangażowanie się w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie maksymalnie do 65% ich udziału w portfelu kredytowym.

2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

1) udzielanie kredytów zabezpieczonych hipotecznie, tym klientom detalicznym w przypadku których poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych do dochodów tych klientów (wskaźnik DtI) nie przekracza poziomów określonych w ryzyku DEK.

2) stosowanie limitów LtV, na maksymalnym poziomie:

a) 80% przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych i rolnych,

b) 75% w przypadku ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości komercyjnej;

3) możliwość określenia przez Zarząd Banku bardziej szczegółowych limitów LtV, nie wyższych niż w pkt. 2;

4) kierowanie oferty kredytów hipotecznych głównie do klientów detalicznych i rolników, preferowanie zabezpieczeń hipotecznych w postaci nieruchomości rolnych i mieszkalnych, stosowanie maksymalnego okresu kredytowania do 30 lat;

5) stosowanie ostrożnego podejścia do wycen nieruchomości, m.in. poprzez:

a) dokonywanie weryfikacji wycen przez pracowników posiadających odpowiednie przeszkolenie;

b) zlecanie ponownych wycen, jeżeli w ocenie Banku wartość nieruchomości obniżyła się o 15% i jeżeli zabezpieczenia ekspozycji Banku na tej nieruchomości pomniejszają podstawę naliczania rezerw celowych i odpisów aktualizujących dotyczących odsetek.

Ryzyko DEK - związane z portfelem detalicznych ekspozycji kredytowych wynika w Banku przede wszystkim z następujących czynników:

1) niezidentyfikowane zjawisko „przekredytowania”, które może wystąpić u niektórych klientów Banku, zwłaszcza tych, którzy korzystają z usług firm para bankowych;

2) trudności w zakresie właściwego ustalenia minimalnej wysokości kosztów utrzymania;

3) trudnościami z właściwym oszacowaniem wartości przyjmowanych zabezpieczeń, zwłaszcza nierzeczowych;

4) trudnościami w dochodzeniu roszczeń wynikających z detalicznych ekspozycji kredytowych znajdujących się na etapie egzekucji przymusowej;

5) brakiem stabilności na lokalnym rynku pracy.

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych obejmują:

- 1) wdrożenie, weryfikacja i aktualizacja zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z detalicznymi ekspozycjami kredytowymi, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania detalicznymi ekspozycjami kredytowymi;

2) prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem detalicznych ekspozycji kredytowych mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie (poniżej 2% wartości detalicznych ekspozycji kredytowych dla całego sektora bankowego w Polsce);

3) utrzymywanie udziału portfela detalicznych ekspozycji zagrożonych na poziomie maksymalnym 2% portfela DEK;

4) zaangażowanie się w detaliczne ekspozycje kredytowe maksymalnie do 20% ich udziału w portfelu kredytowym.

2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

1) przyjęcie maksymalnego okresu kredytowania dla detalicznych ekspozycji kredytowych na 10 lat;

2) udzielanie kredytów detalicznych tym klientom w przypadku których poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych do dochodów tych klientów (wskaźnik Dtl) nie przekracza:

Warunki			Maksymalny poziom Dtl nie więcej niż
dochód netto wnioskodawcy PWP – przeciętne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw	okres kredytowania	miejsce zamieszkania - wieś - małe miasto ≤ 50 tys. - duże miasto > 50 tys.	
dochód ≤ PWP	okres ≤ 1 rok	wieś	60%
		małe miasto	55%
		duże miasto	50%
	1 rok < okres ≤ 5 lat	wieś	55%
		małe miasto	50%
		duże miasto	45%
	okres > 5 lat	wieś	50%
		małe miasto	45%
		duże miasto	40%
dochód > PWP	okres ≤ 1 rok	wieś	75%
		małe miasto	70%
		duże miasto	65%
	1 rok < okres ≤ 5 lat	wieś	70%
		małe miasto	65%
		duże miasto	60%
	okres > 5 lat	wieś	65%
		małe miasto	60%
		duże miasto	55%

2) **Ryzyko operacyjne** w Banku rozumiane jest jako możliwość wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych; definicja ta obejmuje ryzyko prawne, natomiast nie uwzględnia ryzyka reputacji i ryzyka strategicznego.

1. Ryzyko operacyjne obejmuje swoim zasięgiem:

1) ryzyko technologiczne i techniczne – ryzyko zakłóceń działalności podmiotu w skutek zaburzeń pracy systemów teleinformatycznych i informacyjnych,

2) ryzyko outsourcingu – ryzyko negatywnego wpływu ze strony podmiotu zewnętrznego na ciągłość, integralność lub jakość funkcjonowania Banku, jego majątku lub pracowników,

3) ryzyka nadużyć i defraudacji – ryzyko związane ze świadomym działaniem na szkodę podmiotu przez jego pracowników lub osoby trzecie,

- 4) ryzyko prania pieniędzy – ryzyko poniesienia strat, w wyniku zamieszania w proceder prania pieniędzy prowadzonego przez Klientów Banku, jego pośredników lub pracowników,
- 5) ryzyko bezpieczeństwa – ryzyko zakłócenia funkcjonowania podmiotu lub strat finansowych w wyniku niedostatecznej ochrony jego zasobów i informacji,
- 6) ryzyko utrzymania ciągłości działania – ryzyko braku możliwości prowadzenia przez Bank działalności lub poniesienia strat w wyniku zdarzeń nadzwyczajnych związanych z klęskami żywiołowymi,
- 7) ryzyko prawne – ryzyko poniesienia strat w skutek błędnego lub zbyt późnego opracowania lub uchwalenia regulacji, ich stabilności oraz zgodności z przepisami prawa,
- 8) ryzyko produktu – ryzyko związane ze sprzedażą produktów i ewentualnymi skargami ze strony Klientów Banku,

9) ryzyko modeli – potencjalna strata jaką może ponieść Bank w wyniku decyzji które mogły zasadniczo opierać się na danych uzyskanych przy zastosowaniu modeli wewnętrznych, z powodu błędów w opracowaniu, wdrażaniu lub stosowaniu modeli.

2. Cele strategiczne w zakresie ryzyka operacyjnego obejmują:

- 1) optymalizację efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania;
  - 2) racjonalizację kosztów;
  - 3) zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne;
  - 4) automatyzację procesów realizowanych w Banku, pozwalającą w sposób bezpieczny zredukować ryzyko wynikające z błędów ludzkich;
  - 5) wdrożenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym.
3. Bank realizuje cele strategiczne poprzez opracowanie i wdrożenie:
- 1) systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, adekwatnego do profilu ryzyka Banku;
  - 2) systemu zarządzania zasobami ludzkimi, który pozwala na stworzenie kultury organizacyjnej wspierającej efektywne zarządzanie ryzykiem operacyjnym;
  - 3) skutecznego systemu kontroli wewnętrznej pozwalającego na monitorowanie i korygowanie wykrytych nieprawidłowości (w szczególności w obszarach najbardziej narażonych na ryzyko);
  - 4) odpowiednich warunków technicznych (w tym technologicznych) wspierających w sposób bezpieczny działalność Banku i przetwarzane przez niego informacje;
  - 5) procedur opisujących istniejące w Banku procesy, które regularnie są dostosowywane do zmieniających warunków otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego;
  - 6) planów awaryjnych i planów zachowania ciągłości działania Banku.

3) **Ryzyko płynności** to ryzyko braku możliwości terminowego wywiązania się z zobowiązań w wyniku braku płynnych środków. Sytuacja braku płynności może wynikać z niewłaściwej struktury sprawozdania z sytuacji finansowej, niedopasowania przepływów pieniężnych, nieotrzymania płatności od kontrahentów, nagłego wycofania środków przez klientów lub innych wydarzeń na rynku.

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka płynności obejmują:

- 1) zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonywania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty;
- 2) zapobieganie powstania sytuacji kryzysowej, zwłaszcza z powodu czynników wewnątrzbankowych oraz posiadanie aktualnego i skutecznego planu awaryjnego na wypadek wystąpienia takiej sytuacji.

2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) utrzymywanie przez Bank nadwyżki aktywów nieobciążonych na minimalnym poziomie stanowiącym zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych płynności w „horyzoncie przeżycia” wynoszącym 30 dni (tolerancja ryzyka płynności);
- 2) realizowanie strategii finansowania, o której mowa w ust. 3;
- 3) pozyskiwanie depozytów o możliwie długich terminach wymagalności, tak aby Bank mógł otwierać po stronie aktywnej pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym;
- 4) utrzymywanie na bezpiecznym poziomie nadzorczych miar płynności, przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów z tym związanych;
- 5) utrzymywanie wymogu pokrycia płynności (wskaźnika LCR) oraz stabilnego finansowania (wskaźnika NSFR) przynajmniej na poziomie określonym w Planie Naprawy jako poziom ostrzegawczy;
- 6) finansowanie na bezpiecznym poziomie kredytów powiększonych o majątek trwały przez depozyty powiększone o fundusze własne z zachowaniem limitu przyjętego w Systemie Ochrony;
- 7) utrzymywanie płynnościowej struktury bilansu na poziomie zapewniającym występowanie nadwyżki skumulowanych aktywów nad skumulowanymi pasywami w okresie do 1 roku oraz nadwyżki skumulowanych pasywów nad skumulowanymi aktywami w okresie powyżej 1 roku ;
- 8) zapewnienie globalnej wypłacalności Banku, oznaczającej posiadanie skumulowanej luki płynności (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych oraz funduszy własnych w pasywach) na poziomie nieujemnym;
- 9) dywersyfikacja źródeł finansowania poprzez ograniczanie udziału środków dużych deponentów;
- 10) dążenie do podnoszenia stabilności źródeł finansowania głównie poprzez pozyskiwanie środków od gospodarstw domowych po akceptowalnej cenie oraz poprzez wydłużanie terminów wymagalności;
- 11) identyfikacja wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności w zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia postępowanie według procedur awaryjnych określonych w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

3. Bank przyjmuje następującą strategię finansowania:

- 1) głównym źródłem finansowania działalności Banku są depozyty podmiotów niefinansowych, ich łączna kwota powinna stanowić co najmniej 75% pasywów ogółem;
- 2) Bank posiada i aktualizuje w okresach rocznych plan pozyskiwania i utrzymywania depozytów;
- 3) Bank dostosowuje skalę działania do możliwości zapewnienia stabilnego finansowania;
- 4) Bank zakłada możliwość pozyskiwania dodatkowym źródłem środków z Banku Zrzeszającego na zasadach i w zakresie możliwości Banku Zrzeszającego;
- 5) w sytuacji awaryjnej, dodatkowym źródłem finansowania mogą być środki uzyskane w ramach Minimum Depozytowego lub Funduszu Pomocowego na zasadach określonych w Umowie Systemu Ochrony SGB, a także pozyskanie kredytu refinansowego w Narodowym Banku Polskim.

4) **Ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym to możliwy negatywny wpływ zmian stóp procentowych na dochody oraz na fundusze własne Banku.**

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmują:

- 1) optymalizację wyniku odsetkowego w warunkach zmienności rynkowych stóp procentowych;
  - 2) ograniczanie negatywnego wpływu zmian stóp procentowych poprzez odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych;
  - 3) utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach ustanowionych limitów opisanych w wewnętrznej procedurze dotyczącej zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
- 1) ograniczenie ryzyka stopy procentowej tylko do portfela bankowego i tylko do pozycji wynikających z produktów bilansowych;
  - 2) ograniczenie kwoty pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych z terminami przeszacowania powyżej 1 roku do maksymalnie 2% sumy bilansowej;
  - 3) zmniejszanie ryzyka bazowego poprzez:
    - a) stosowanie dla produktów klientowskich stóp bazowych w postaci stawek własnych Banku (w zakresie przewidzianym w przepisach prawa),
    - b) oferowanie klientom produktów depozytowych, których oprocentowanie uzależnione byłoby od stawek rynkowych (stóp rynku międzybankowego);
  - 4) dążenie do wypracowywania jak największych przychodów poza odsetkowych.
- 5) **Ryzyko walutowe** – Bank nie prowadzi działalności walutowej.
- 6) **Ryzyko kapitałowe** *definiowane jest jako ryzyko niezapewnienia odpowiedniego poziomu i struktury funduszy własnych, w odniesieniu do skali prowadzonej przez Bank działalności i ekspozycji na ryzyko, a tym samym niewystarczających do absorpcji strat nieoczekiwanych z uwzględnieniem planów rozwoju i sytuacji skrajnych.*
1. Długoterminowe cele kapitałowe Banku:
    - 1) dążenie do zapewnienia odpowiedniej struktury oraz systematycznego wzrostu funduszy własnych, adekwatnych do skali i rodzaju prowadzonej działalności;
    - 2) ograniczenie wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko do rodzajów ryzyka przewidzianych przez przepisy prawa przy założeniu braku prowadzenia działalności handlowej;
    - 3) posiadanie minimalnej wielkości łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie w 2018 – 13,875%, od 2019 – 14%;
    - 4) posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału Tier I na poziomie w 2018 – 10,875%, od 2019 – 11,5%;
    - 5) posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału podstawowego Tier I na poziomie w 2018 – 9,375%, od 2019 – 10%;
    - 6) obciążenie kapitałem wewnętrznym funduszy własnych na maksymalnym poziomie 57,14% (od 2019); tym samym posiadanie wewnętrznego współczynnika kapitałowego na minimalnym poziomie 14%; (poziom według wzoru: $1/(12,5 * \text{wskaźnik określony w pkt 6})$)
    - 7) dążenie do takiej struktury funduszy Tier I, aby kapitał rezerwowy stanowił min. 90% kapitału Tier I;
    - 8) dywersyfikacja funduszu udziałowego poprzez ograniczenie pakietu udziałów jednego członka do max. 2% funduszu udziałowego (zgodnie ze Statutem); zwiększenie pakietu udziałów powyżej 5% funduszu udziałowego (po ewentualnej zmianie Statutu) wymaga zgody Spółdzielni;
    - 9) przekazywanie na fundusze własne minimum 80% nadwyżki bilansowej;
    - 10) posiadanie zaangażowania w kapitał zakładowy (akcyjny) Banku Zrzeszającego na poziomie minimum 0,5% sumy bilansowej Banku ;

11) ograniczenie jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych, bankach krajowych, zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji w taki sposób, aby umniejszenie funduszy własnych Banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla celów określonych w pkt 3), 4) i 5); (z wyjątkiem Banku Zrzeszającego ponieważ w oparciu o zgodę KNF fundusze własne nie będą pomniejszane o te zaangażowania)

12) nie angażowanie się kapitałowe w podmioty będące Uczestnikami Systemu Ochrony, za wyjątkiem Banku Zrzeszającego;

13) utrzymywanie funduszy własnych i zobowiązań podlegających umorzeniu lub konwersji w wysokości równej co najmniej poziomowi MREL.

7) **Ryzyko braku zgodności** oznacza efektywne przeciwdziałanie możliwościom wystąpienia naruszeń przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania.

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka braku zgodności obejmują:

1) zapewnienie działania Banku zgodnego z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz standardami rynkowymi;

2) zapewnienie zgodności regulacji wewnętrznych Banku z przepisami zewnętrznymi;

3) dążenie i dbałość o:

a) wizerunek zewnętrzny Banku rozumiany jako instytucja zaufania publicznego,

b) pozytywny odbiór Banku przez klientów,

c) przejrzystość działań Banku wobec klientów,

d) stworzenie kadry pracowniczej identyfikującej się z Bankiem, dobrze zorganizowanej wewnętrznie dla realizacji wspólnych celów wytyczonych przez Bank.

2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

1) identyfikację, ocenę, kontrolę, monitorowanie i raportowanie w zakresie ryzyka braku zgodności;

2) projektowanie i wprowadzenie bazujących na ocenie ryzyka braku zgodności mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności;

3) sprawne i skuteczne podejmowanie działań naprawczych w sytuacji zidentyfikowania braku zgodności;

4) systematyczne podnoszenie kompetencji komórki ds. zgodności.

7) Ryzyko walutoe

2. Organizacja procesu zarządzania ryzykiem

1. Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej jest zorganizowany na trzech niezależnych poziomach:

1) na pierwszy poziom składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku;

2) na drugi poziom składa się:

a) zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych (zwane dalej „zarządzaniem ryzykiem na drugim poziomie w zakresie, o którym mowa w lit. a)”);

b) działalność komórki do spraw zgodności;

3) na trzeci poziom składa się działalność komórki audytu wewnętrznego, przy czym w związku uczestnictwem Banku w Systemie Ochrony, tę działalność wykonuje Spółdzielnia.

2. Zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie, w zakresie, o którym mowa w lit. a) jest niezależne od zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie.

3. Zgodnie zobowiązującą w Banku strukturą organizacyjną, w ramach poziomu wymienionego w ust. 1:

1) pkt 1) funkcjonują następujące komórki organizacyjne i stanowiska:

a) Zespół Obsługi Klienta,

b) Zespół Kredytów,

c) Główny Księgowy (jako zarządzający wolnymi środkami),

d) Oddział i Filie (w zakresie Stanowisk ds. Obsługi Klienta i Stanowisk ds. Kredytów);

2) pkt 2) lit. a) funkcjonują następujące komórki organizacyjne i stanowiska:

a) Stanowisko ds. ryzyk bankowych (w zakresie monitorowania ryzyk bankowych, w tym ryzyka kredytowego w ujęciu portfelowym),

b) Stanowisko ds. monitoringu i windykacji, Stanowiska ds. monitoringu (w tym w zakresie monitorowania indywidualnego ryzyka kredytowego);

3) pkt 2) lit. b) funkcjonuje komórka ds. ryzyka braku zgodności, której obowiązki w ramach monitorowania ryzyka braku zgodności pełni Stanowisko ds. ryzyk bankowych.

4. Pracownicy/komórki organizacyjne odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie, w zakresie o którym mowa w lit. a) wykonują zadania związane z identyfikacją, pomiarem lub szacowaniem, kontrolą, monitorowaniem oraz sprawozdawaniem każdego istotnego ryzyka.

Rada Nadzorcza w systemie zarządzania ryzykiem sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem braku zgodności oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność, w tym:

1) zatwierdza, określony przez Zarząd, akceptowalny ogólny poziom ryzyka oraz monitoruje jego przestrzeganie;

2) zatwierdza, przyjętą przez Zarząd, strategię zarządzania Bankiem oraz nadzoruje jej przestrzeganie;

3) zatwierdza, przyjętą przez Zarząd Banku, strategię zarządzania ryzykiem oraz monitoruje jej przestrzeganie (wg Załącznika nr 1);

4) sprawuje nadzór nad opracowaniem, przyjęciem i wdrożeniem procedur, na podstawie których funkcjonować ma w Banku system zarządzania ryzykiem; nadzoruje ich przestrzeganie;

5) wybiera członków Zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji;

6) monitoruje skuteczność czynności wykonywanych przez członków Zarządu w związku z realizacją ich zadań w zakresie systemu zarządzania Bankiem;

7) sprawuje nadzór nad wykonywaniem przez członków Zarządu obowiązków, o których mowa poniżej, w tym w szczególności w ramach przypisanych im obowiązków na pierwszym poziomie i drugim poziomie w zakresie, o którym mowa w lit. a);

8) określa zasady raportowania do Rady Nadzorczej o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, po uprzednim przedstawieniu propozycji przez Zarząd, w sposób umożliwiający nadzorowanie systemu zarządzania ryzykiem w Banku;

9) zatwierdza zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych w odniesieniu do poszczególnych rodzajów ryzyka,

10) corocznie ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem.

Zarząd w systemie zarządzania ryzykiem projektuje, wprowadza oraz zapewnia działanie, spójne ze strategią zarządzania Bankiem, systemem zarządzania ryzykiem, w tym:

1) określa bieżącą i przyszłą gotowość Banku do podejmowania ryzyka;

2) opracowuje i przyjmuje strategię zarządzania ryzykiem;

- 3) odpowiada za opracowanie, przyjęcie i wdrożenie procedur dotyczących zarządzania oraz zapewnia wdrożenie planów w zakresie systemu zarządzania ryzykiem opracowuje i akceptuje politykę oraz zapewnia wdrożenie procedur; monitoruje ich przestrzeganie;
- 4) odpowiada za oszacowanie kapitału wewnętrznego na poziomie zapewniającym pokrycie wszystkich istotnych rodzajów ryzyka;
- 5) zapewnia strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka i umożliwiającą skuteczne wykonywanie zadań, w tym: wprowadza podział realizowanych w Banku zadań, zapewniający niezależność zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie od zarządzania ryzykiem na drugim poziomie;
- 6) nadzoruje zarządzanie ryzykiem na pierwszym i drugim poziomie;
- 7) nadzoruje wielkość i profil ryzyka w Banku;
- 8) ustanawia odpowiednie zasady raportowania, w tym zasady raportowania Zarządu do Rady Nadzorczej; ustanawia zasady raportowania przez jednostki organizacyjne, komórki organizacyjne oraz stanowiska organizacyjne Banku o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, w sposób umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka w Banku;
- 9) wprowadza niezbędne korekty i udoskonalenia systemu zarządzania w przypadku zmiany wielkości i profilu ryzyka w działalności Banku oraz czynników otoczenia gospodarczego lub wykrycia nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu zarządzania;
- 10) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację polityki wynagrodzeń;
- 11) zatwierdza przyjęte rodzaje limitów oraz ich wysokość (poprzez zatwierdzenie zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka istotnego, w których to zasadach są określone limity).

Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane jest przez poszczególnych członków Zarządu w ramach przypisanych im obowiązków oraz:

- 1) na pierwszym poziomie;
- 2) na drugim poziomie w zakresie, o którym mowa w lit. a), przy czym nadzór nad tym poziomem przypisany jest Prezesowi Zarządu.

Zarząd w systemie zarządzania ryzykiem projektuje, wprowadza oraz zapewnia działanie, spójnego ze strategią zarządzania Bankiem, systemu zarządzania ryzykiem.

Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane jest przez poszczególnych członków Zarządu w ramach przypisanych im obowiązków przy czym nadzór drugim poziomem zarządzania przypisany jest Prezesowi Zarządu.

3. Metody pomiaru poszczególnych rodzajów ryzyka, stosowane limity ograniczające ryzyko, polityka stosowanych zabezpieczeń ograniczających ryzyko, opis innych metod ograniczania ryzyka stosowanych w Banku

1) Ryzyko kredytowe

Pomiar ryzyka kredytowego Bank dzieli na dwa poziomy:

- a) indywidualny
- b) portfelowy,

w ramach których ryzyko jest mierzone odpowiednio poprzez:

- a) wycenę każdej ekspozycji i tworzenie rezerw celowych zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów na ryzyko związane z działalnością banków z dnia 12 listopada 2015r ze zmianami,
- b) dla portfela kredytowego:
  - ocenę struktury podmiotowej, rodzajowej i jakościowej portfela kredytowego,

- ocenę poziomu wskaźnika kredytów zagrożonych, badanie udziału portfeli kredytów zagrożonych w podportfelach kredytowych,
- ocenę wielkości salda rezerw celowych w porównaniu wielkością wyniku na działalności bankowej i wielkością wyniku finansowego Banku,
- ocenę stopnia pokrycia rezerwami celowymi kredytów zagrożonych,
- ocenę wartości odzysku z zabezpieczeń oraz poziomu pokrycia kredytów zabezpieczeniami,
- monitorowania kredytów, ich struktury, czynników ryzyka,
- analizę ryzyka wynikającego z zaangażowań wobec podmiotów, o których mowa w art. 79a ustawy Prawo bankowe,
- analizę ryzyka kredytowego z tytułu koncentracji,
- ocenę skali stosowanych odstępstw od warunków kredytowania i ich wpływu na ryzyko,
- przeprowadzaniu testów warunków skrajnych.

Bank ogranicza ryzyko kredytowe poprzez:

- prowadzenie odpowiedniej polityki kredytowej, w tym standardów kredytowych dotyczących oceny zdolności kredytowej,
- stosowanie zabezpieczeń spłaty kredytów,
- stosowanie systemu limitów.

W obszarze ryzyka kredytowego Bank stosuje następujące limity:

<i>Rodzaj limitu</i>	<i>wartość</i>
Zaangażowanie wobec Członków Rady, Zarządu, pracowników zajmujących stanowiska kierownicze	20% funduszy podstawowych Tier I
Limit koncentracji w jeden podmiot lub grupę podmiotów powiązanych (% funduszy własnych)	17%
Limit koncentracji wobec innego banku krajowego lub grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, składających się co najmniej z jednego banku (% funduszy własnych)	0% (Bank poinformował KNF o wysokości tego limitu; limit przyjęto Uchwałą Zarządu 33/2016)
Limit dużych zaangażowań (% funduszy własnych)	200%
Udział portfela kredytów dla podmiotów gospodarczych w portfelu kredytowym ogółem	max. 75%
Udział portfela kredytów dla jednostek samorządu terytorialnego w portfelu kredytowym ogółem	max. 40%
Udział portfela kredytów dla osób fizycznych w portfelu kredytowym ogółem	max. 20%
Udział portfela kredytów na działalność gospodarczą związaną z rolnictwem w portfelu kredytowym ogółem	max. 70%
Kredyt na działalność gospodarczą	Maksymalna kwota jednostkowa w tys. zł 1400
Kredyt preferencyjny na finansowanie działalności rolniczej i przetwórstwa rolno-spożywczego	Maksymalna kwota jednostkowa w tys. zł 1400
Kredyt konsumpcyjny	Maksymalna kwota jednostkowa w tys. zł 200
Kredyt mieszkaniowy	Maksymalna kwota jednostkowa w tys. zł 500
Kredyt konsolidacyjny	Maksymalna kwota jednostkowa w tys. zł 500

Pożyczka hipoteczna	Maksymalna kwota jednostkowa w tys. zł 300
Kredyt dla JST	Maksymalna kwota jednostkowa w tys. zł 5000
Gwarancja lub poręczenie	Maksymalna kwota jednostkowa w tys. zł 500
Kredyty obrotowe	Maksymalny okres kredytowania w latach - 5
Kredyty w rachunku bieżącym	Maksymalny okres kredytowania w latach - 5
Limit w ROR	Maksymalny okres kredytowania w latach - 5
Kredyty inwestycyjne	Maksymalny okres kredytowania w latach - 20
Kredyty na cele konsumpcyjne	Maksymalny okres kredytowania w latach - 10
Kredyty mieszkaniowe	Maksymalny okres kredytowania w latach - 30
Kredyty konsolidacyjne	Maksymalny okres kredytowania w latach - 30
Rolnictwo, łowiectwo leśnictwo i rybactwo	Limit koncentracji branżowej (%FW) 400%
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych; włączając motocykle	Limit koncentracji branżowej (%FW) 50%
Administracja publiczna	Limit koncentracji branżowej (%FW) 220%
Inne	Limit koncentracji branżowej (%FW) 10%
Weksel własny	Limit koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia (% FW) 300%
Gwarancje, poręczenie cywilne	Limit koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia (% FW) 100%
Poręczenie wekslowe	Limit koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia (% FW) 40%
Przewłaszczenie rzeczy ruchomej	Limit koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia (% FW) 20%
Hipoteka na nieruchomości mieszkalnej	Limit koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia (% FW) 20%
Hipoteka pozostała	Limit koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia (% FW) 300%
Pozostałe zabezpieczenia	Limit koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia (% FW) 10%
Limit strukturalny - kredyty gotówkowe w portfelu DEK	min. 75%
Limit strukturalny - kredyty w ROR w portfelu DEK	max. 10%

Limit strukturalny - Inne w portfelu DEK	max. 5%
Udział detalicznych ekspozycji kredytowych o stałych stopach procentowych w portfelu DEK	max. 70%
Udział detalicznych ekspozycji kredytowych udzielonych na warunkach niestandardowych w portfelu DEK	max. 15%
Udział detalicznych ekspozycji kredytowych, dla których wskaźnik Dtl (wyliczony w momencie udzielenia kredytu) jest wyższy od 65% w portfelu DEK	max. 20%
Udział detalicznych ekspozycji kredytowych niezabezpieczonych w portfelu DEK	max. 0,5%
Udział ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, których celem kredytowania nie jest nieruchomości w portfelu EKZH	max. 50%
Udział ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, dla których okres trwania umowy jest dłuższy niż 10 lat w portfelu EKZH	max. 40%
Udział detalicznych EKZH, dla których wskaźnik Dtl (wyliczony w momencie udzielenia kredytu) jest wyższy od 65% w portfelu detalicznych EKZH	max. 30%
Udział ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, w których zabezpieczeniem jest nieruchomości komercyjna (w tym rolna)	max. 98%
Udział ekspozycji kredytowych wobec podmiotów gospodarczych zabezpieczonych hipotecznie, w których zabezpieczeniem jest nieruchomości mieszkalna w portfelu EKZH	max. 10%

2) Ryzyko operacyjne

Pomiar ryzyka operacyjnego odbywa się z dwóch punktów widzenia:

- a) na podstawie incydentów/zdarzeń operacyjnych, które miały miejsce
  - b) na podstawie oceny zdarzeń, które mogą zaistnieć/zdarzeń potencjalnych,
- w oparciu o:

- „mapę ryzyka operacyjnego”,
- testy warunków skrajnych,
- Kluczowe Wskaźniki Ryzyka,
- samoocenę ryzyka,

Bank ogranicza ryzyko operacyjne poprzez:

- a) wdrożenie regulacji wewnętrznych opisujących realizowane w Banku procesy, systemy i oferowane Klientom produkty,
- b) wydawanie rekomendacji lub zaleceń, które pozwalają na zminimalizowanie ryzyka,
- c) stosowanie mechanizmów kontrolnych (m.in. wprowadzenie w Banku systemu zatwierdzania/akceptacji „na drugą rękę”, regularne przeprowadzanie kontroli wewnętrznych),
- d) transferowanie ryzyka,
- e) stosowanie planów ciągłości działania.

W obszarze ryzyka operacyjnego Bank stosuje następujące limity:

<i>Rodzaj limitu</i>	<i>wartość</i>
KRI 1 - nowi pracownicy / ilość pracowników	limit ostrzegawczy 20%, limit krytyczny 35%
KRI 2 – Ilość awarii serwerów/suma awarii systemu teleinformatycznego	limit ostrzegawczy 1 szt, limit krytyczny 2 szt/kwartał
KRI 3 – Ilość awarii bankomatów/suma awarii systemu teleinformatycznego	limit ostrzegawczy 2 szt, limit krytyczny 4 szt/kwartał
KRI 4 - Czas niedostępności Systemów Wysokiej Istotności (Defbank, Set-BS, CUI)	limit ostrzegawczy 4h, limit krytyczny 24h
KRI 5 - wniosków kredytowych/średnia ilość wniosków kredytowych z ostatnich 8 kwartałów	limit ostrzegawczy 150%, limit krytyczny 200%
Dodatkowe KRI -suma strat w danym horyzoncie czasowym dla oszustw wewnętrznych/wynik finansowy brutto Banku	poziom krytyczny > 0%
Dodatkowe KRI - suma strat w danym horyzoncie czasowym dla oszustw zewnętrznych/wynik finansowy brutto Banku	poziom krytyczny > 0%
Dodatkowe KRI - suma strat w danym horyzoncie czasowym dla zdarzeń operacyjnych dotyczących zasad zatrudnienia oraz bezpieczeństwa w miejscu pracy /wynik finansowy brutto Banku	poziom krytyczny > 0%
Dodatkowe KRI - suma strat w danym horyzoncie czasowym dla zdarzeń operacyjnych dotyczących klientów , produktów i praktyk operacyjnych/wynik finansowy brutto Banku	"poziom ostrzegawczy > 1%
Dodatkowe KRI - suma strat w danym horyzoncie czasowym dla szkody związane z aktywami rzeczowymi/wynik finansowy brutto Banku	poziom krytyczny > 10%"
Dodatkowe KRI - suma strat w danym horyzoncie czasowym wyniku zakłócenia działalności banku i awarii systemów/wynik finansowy brutto Banku	"poziom ostrzegawczy > 2%
Dodatkowe KRI - suma strat w horyzoncie czasowym dla zdarzeń operacyjnych dotyczących wykonania transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi /wynik finansowy brutto Banku	poziom krytyczny > 20%"

3) Ryzyko płynności (opisane również szerzej w części XIII)

Bank zarządza, w tym mierzy ryzyko płynności w trzech horyzontach czasowych:

- a) płynności bieżącej,
- b) płynności krótkoterminowej (do 30 dni) – stosując przepływy pieniężne,
- c) płynności strukturalnej (wynikającej z wszystkich aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych, w tym płynności średnio- i długoterminowej) – stosując:
  - ocenę stabilności źródeł finansowania działalności Banku, w tym zwłaszcza depozytów (m.in. ustalenie poziomu osadu, uzależnienie od finansowania dużych deponentów, osób wewnętrznych, jednostek samorządu terytorialnego),
  - zestawienie urealnionych terminów płatności aktywów, pasywów i zobowiązań pozabilansowych – Lukę płynności,
  - analizę wskaźników płynnościowych,
  - ocenę poziomu aktywów płynnych,
  - testy warunków skrajnych.

Bank ogranicza ryzyko płynności poprzez:

- a) stosowanie systemu limitów,
- b) monitorowanie i reagowanie na sygnały wczesnego ostrzegania,
- c) utrzymywanie aktywów nieobciążonych zabezpieczających sytuację kryzysową w określonym „horyzoncie przeżycia” wynoszącym 30 dni,
- d) posiadanie, aktualizowanie i testowanie awaryjnych planów płynności.

W obszarze ryzyka płynności Bank stosuje następujące limity:

<i>Rodzaj limitu</i>	<i>wartość</i>
LCR	min. 100%
Wewnętrzny NSFR	min. 111%
Udział depozytów powiększonych o fundusze własne w kredytach powiększonych o majątek trwały	min. 120%
Limit zobowiązań pozabilansowych udzielonych w sumie bilansowej	max. 15%
Udział łącznej kwoty środków zgromadzonych przez dużych deponentów w bazie depozytowej	max. 12%
Pasywa stabilne + fundusze własne/kredyty + majątek trwały	min. 100%
Limit luki kontraktowej urealnionej pow. 7 do 30 dni	min. 1
Limit luki kontraktowej urealnionej pow. 1 do 3 m-cy	min. 1
Limit luki kontraktowej urealnionej pow. 3 do 6 m-cy	min. 1
Limit luki kontraktowej urealnionej pow. 6 m-cy do 1 roku	min. 1
Limit luki kontraktowej urealnionej pow. 1 roku do 2 lat	max. 1
Limit luki kontraktowej urealnionej pow. 2 do 5 lat	max. 1
Limit luki kontraktowej urealnionej pow. 5 do 10 lat	max. 1
Limit luki kontraktowej urealnionej pow. 10 do 20 lat	max. 1
Limit luki kontraktowej urealnionej pow. 20 lat	max. 1
Limit luki dynamicznej urealnionej do 7 dni	min. 1
Limit luki dynamicznej urealnionej pow. 7 do 30 dni	min. 1
Limit luki dynamicznej urealnionej pow. 1 do 3 m-cy	min. 1
Limit luki dynamicznej urealnionej pow. 3 do 6 m-cy	min. 1
Limit luki dynamicznej urealnionej pow. 6 m-cy do 1 roku	min. 1
Limit luki dynamicznej urealnionej pow. 1 roku do 2 lat	max. 1
Limit luki dynamicznej urealnionej pow. 2 do 5 lat	max. 1
Limit luki dynamicznej urealnionej pow. 5 do 10 lat	max. 1
Limit luki dynamicznej urealnionej pow. 10 do 20 lat	max. 1
Limit luki dynamicznej urealnionej pow. 20 lat	max. 1
Limit wskaźnika globalnej liki płynności	min. 1
Wskaźnik nadzorczych miar płynności M2	min. 1

4) Ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym

Bank mierzy ryzyko stopy procentowej dla dwóch istotnych rodzajów tego ryzyka:

- a) przeszacowania wynikającego z niedopasowania terminów przeszacowania pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych,
  - b) bazowego spowodowanego niedoskonałą korelacją zmian stóp referencyjnych,
- w oparciu o:
- Lukę stopy procentowej,
  - ocenę wpływu zmian stóp procentowych na wynik finansowy Banku,
  - analizę wskaźników,
  - testy warunków skrajnych

Bank ogranicza ryzyko stopy procentowej poprzez:

- a) stosowanie systemu limitów,
- b) dopasowywanie (w ramach możliwości) terminów przeszacowania aktywów i pasywów wrażliwych na zmianę stóp procentowych oraz stóp referencyjnych.

W obszarze ryzyka stopy procentowej Bank stosuje następujące limity:

<i>Rodzaj limitu</i>	<i>wartość</i>
Limit maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka przeszacowania (przy założeniu zmiany stóp procentowych o 100 p.b.; w odniesieniu do annualizowanego wyniku odsetkowego pomniejszonego o prowizje rozliczone w czasie).	27,00%
Limit maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka bazowego (przy założeniu zmiany stóp procentowych o 100 p.b.; w odniesieniu do annualizowanego wyniku odsetkowego).	4,00%
Limit maksymalnej dopuszczalnej zmiany wartości ekonomicznej Banku	4,50%

5) Ryzyko walutowe

Bank nie prowadzi działalności walutowej.

6) Ryzyko kapitałowe

Bank mierzy ryzyko kapitałowe poprzez:

- a) wyznaczanie wymogów kapitałowych, w ramach kapitału regulacyjnego,
- b) szacowanie kapitału wewnętrznego na istotne rodzaje ryzyka,
- c) ocenę współczynników kapitałowych,
- d) ocenę relacji kapitału wewnętrznego w stosunku do funduszy własnych,
- e) dokonywanie testów warunków skrajnych.

Bank ogranicza ryzyko kapitałowe poprzez:

- a) utrzymywanie odpowiedniego poziomu współczynników kapitałowych oraz relacji kapitału wewnętrznego w stosunku do funduszy własnych,
- b) posiadanie, aktualizowanie i testowanie awaryjnych planów kapitałowych.

W stosuje następujące limity alokacji kapitału:

<i>Rodzaj ryzyka</i>	<i>Wartość % w stosunku do funduszy własnych</i>
Kapitał regulacyjny na ryzyko kredytowe	33%
Dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko kredytowe	2%
Kapitał regulacyjny na ryzyko operacyjne	7%
Dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko operacyjne	1%
Wymóg kapitałowy na ryzyko stopy procentowej	10%
Wymóg kapitałowy na pozostałe ryzyka	4,66%

7) Ryzyko braku zgodności

Ryzyko braku zgodności zostało uznane przez Bank jako ryzyko trudno mierzalne, stąd Bank ocenia ryzyko braku zgodności tylko poprzez szacowanie jakościowe.

Szacowanie jakościowe odbywa się w dwóch wymiarach:

- 1) oceny skutków zdarzeń, które mogą wystąpić (w ramach ryzyka operacyjnego);
- 2) oceny skutków zdarzeń, których wystąpienie zostało zarejestrowane w oparciu o rejestr naruszeń compliance.

4. Adekwatności systemu zarządzania ryzykiem oraz ogólny profil ryzyka

Zarząd Banku oświadcza, że funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem jest adekwatny do skali oraz złożoności prowadzonej przez Bank działalności.

Profil ryzyka Banku, w ujęciu ilościowym Bank określa poprzez wskazanie udziału kapitału wewnętrznego na poszczególne rodzaje ryzyka w funduszach własnych.

Na datę sporządzenia informacji profil ryzyka Banku przedstawiał się następująco:

<i>Rodzaj ryzyka</i>	<i>Wartość % w stosunku do funduszy własnych</i>
Ryzyko kredytowe	29,54%
Ryzyko operacyjne	6,01%
Ryzyko stopy procentowej	7,51%
Pozostałe ryzyka	0,00%

5. Liczba stanowisk dyrektorskich członków Zarządu i Rady Nadzorczej

Poszczególni członkowie Zarządu lub Rady Nadzorczej Banku sprawują następującą ilość funkcji w zarządzie lub radzie nadzorczej innego podmiotu:

	<i>Liczba funkcji w zarządzie innego podmiotu</i>	<i>Liczba funkcji w radzie nadzorczej innego podmiotu</i>
-	-	-

Zarząd i Rada Nadzorcza Banku nie sprawuje funkcji w zarządzie lub radzie nadzorczej innego podmiotu.

6. Polityka wyboru członków Zarządu i Rady Nadzorczej w Banku, strategia zróżnicowania wyboru, informacja o odpowiedniości

Bank uwzględniając przepisy art. 30 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawa bankowego Rekomendacji M Komisji Nadzoru Finansowego oraz Wytyczne Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego i Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych z dnia 21 marca 2018 r. w sprawie oceny kwalifikacji członków organu zarządzającego i osób pełniących najważniejsze funkcje oraz Statutu Banku, dokonuje oceny kwalifikacji członków Zarządu a także Zarządu, działającego jako organ kolegialny.

Ocena indywidualna dokonywana jest w odniesieniu do każdego członka Zarządu z osobna. Ocena kolegialna dokonywana jest w stosunku do całego składu osobowego Zarządu Banku. Celem oceny jest stwierdzenie czy członkowie Zarządu dają rękojmię ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, w tym prowadzenia działalności Banku z zachowaniem bezpieczeństwa wkładów i lokat w nim zgromadzonych a także czy posiadają wiedzę, doświadczenie i umiejętności niezbędne do realizacji zarządzania ryzykiem oraz czy ich reputacja osobista nie stwarza zagrożenia dla utraty reputacji Banku. Ocenie podlega również Zarząd jako organ kolegialny, w celu stwierdzenia iż posiada on odpowiednie doświadczenie praktyczne do zarządzania Bankiem. Uwzględniając przepisy „Wytycznych (...)” j. w., Bank dokonuje oceny kwalifikacji członków Rady Nadzorczej, działającej jako organ kolegialny. Ocena indywidualna dokonywana jest w odniesieniu do każdego członka Rady Nadzorczej z osobna. Ocena kolegialna dokonywana jest w stosunku do całego składu osobowego Rady Nadzorczej. Celem oceny jest stwierdzenie, czy członkowie RN są w stanie w sposób konstruktywny kwestionować podejmowane decyzje oraz sprawować nadzór, a także czy posiadają wiedzę, doświadczenie i umiejętności niezbędne do realizacji czynności nadzorczych oraz czy ich reputacja osobista nie stwarza zagrożenia dla utraty reputacji Banku. Ocena członków Rady Nadzorczej dokonuje Zebranie Przedstawicieli poprzez podjęcie uchwały o pozytywnej ocenie następczej indywidualnej, uchwały o cenie Rady Nadzorczej oraz uchwały o przyjęciu sprawozdania Rady Nadzorczej za poprzedni rok obrotowy.

7. Informacja o Komitetach powołanych w Banku

W Banku nie zostały powołane komitety, pełniące rolę doradczą w zarządzaniu ryzykiem.

8. System przepływu informacji w zakresie ryzyka stosowany w Banku

System przepływu informacji w zakresie ryzyka dotyczy głównie istotnych rodzajów ryzyka i odbywa się zgodnie z wewnętrzną procedurą Banku.

W ramach informacji zarządczej z obszaru każdego ryzyka sprawozdawane są:

- wyniki pomiaru ryzyka (wynikające z pomiarów opisanych w części II.3), w tym wyniki testów warunków skrajnych,
- informacja o realizacji przyjętych w Banku limitów,
- wnioski dla Zarządu i Rady Nadzorczej.

Raporty z zakresu ryzyk pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:

- 1) monitorowanie poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
- 2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyk istotnych;
- 3) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
- 4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

Raporty i testów warunków skrajnych z w/w ryzyk sporządzane i przekazywane są do 25 dnia miesiąca po upływie miesiąca, kwartału i półrocza oraz do 31 stycznia po upływie roku.

1) Zarząd Banku:

- raport w zakresie ryzyka płynności w cyklu miesięcznym, testy wraz z ich opisem przekazywane są, w okresach kwartalnych, przez Spółdzielnię do Banku,
- raport w zakresie ryzyka kredytowego i testy w cyklu kwartalnym,
- raport w zakresie ryzyka koncentracji, EKZH i DEK w cyklu kwartalnym, testy w cyklu rocznym (do końca pierwszego kwartału),
- raport w zakresie ryzyka stopy procentowej i testy w cyklu kwartalnym,

- raport w zakresie ryzyka operacyjnego i testy w cyklu kwartalnym,
- raport w zakresie ryzyka braku zgodności w cyklu kwartalnym,
- raport dotyczący wyznaczania wymogu kapitałowego w cyklu kwartalnym, testy w cyklu rocznym (do końca pierwszego kwartału).

2) Rada Nadzorcza:

- informacja w zakresie ryzyka płynności w cyklu półrocznym, testy wraz z ich opisem przekazywane są, w okresach kwartalnych, przez Spółdzielnię do Banku,
- informacja w zakresie ryzyka kredytowego i testy w cyklu kwartalnym,
- informacja w zakresie ryzyka koncentracji w cyklu kwartalnym, testy w cyklu rocznym (do końca pierwszego kwartału),
- informacja w zakresie ryzyka DEK i EKZH w cyklu półrocznym, testy w cyklu rocznym (do końca pierwszego kwartału),
- informacja w zakresie ryzyka stopy procentowej i testy w cyklu kwartalnym,
- informacja w zakresie ryzyka operacyjnego i testy w cyklu półrocznym,
- informacja z oceny ryzyka braku zgodności w cyklu kwartalnym,
- ocena adekwatności kapitałowej w cyklu kwartalnym, testy w cyklu rocznym (do końca pierwszego kwartału).

III. Fundusze własne

1. Fundusze własne Banku na 31.12.2018 roku tworzył kapitał Tier I (99%) i Tier II (1%). Zysk w trakcie zatwierdzania wynosił 153 tys. zł netto.
2. Poniższe zestawienie przedstawia poziom poszczególnych pozycji funduszy własnych Banku według stanu na dzień 31.12.2018 roku.

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota (w tys. zł)	Przepis Rozporządzenia CRR
1.	Kapitał rezerwowy (fundusz zasobowy i rezerwowy)	8 433	Art. 26 ust. 1.
2.	Fundusz ogólnego ryzyka	140	Art. 26 ust. 1.
3.	Fundusz udziałowy	409	Korekty okresu przejściowego dotyczące instrumentów kapitałowych zaliczanych do CET1 Art. 483 (1) do (3) i art. 484-487 Instrumenty kapitałowe wyemitowane w związku z zastosowaniem zasady praw nabytych w odniesieniu do instrumentów stanowiących pomoc państwa, które spełniają wymogi zakwalifikowania do CET1 określone w art. 484-487.
4.	Wartości niematerialne i prawne	-359	Art. 36 ust. 1 lit. b)

5.	Skumulowane inne całkowite dochody	36	Art. 4 ust. 1 pkt 100 i art. 26 ust 1 lit. d)
6.	Inne pozycje lub korekty kapitału CET1	0	Art. 6
Tier I		8 658	
7.	Korekta z tytułu ryzyka kredytowego	54	Kwota rezerwy ogólnej z tytułu ryzyka kredytowego [do wysokości limitu 1,25% RWA]. Art. 62 lit. c). W przypadku instytucji obliczających kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem przy zastosowaniu metody standardowej w kalkulacji ryzyka kredytowego w pozycji tej należy wykazać kwotę stanowiącą 1,25% ekspozycji ważonych ryzykiem
Tier II		54	
Fundusze razem		8 712	

Wartość jednego udziału wynosi 100,00 zł (nominalnie).

3. Bank wykazuje w funduszach własnych w ramach funduszu udziałowego bezpośrednio udziały opłacone do dnia 28 czerwca 2013 roku.
4. Bank zalicza do funduszy własnych udziały opłacone po dacie 28 czerwca 2013 roku po uzyskaniu zgody KNF.
5. Wypłata udziałów zaliczonych do funduszy własnych wymaga zgody KNF.
6. Poziom kapitału podstawowego Tier I i kapitału Tier I ponad wymagany poziom współczynnika: 5 029 i 4 448 tys. zł.
7. Bank nie dokonywał sekurytyzacji aktywów.

IV. Wymogi kapitałowe

1. Metoda szacowania kapitału wewnętrznego oraz przyjęty przez Bank poziom adekwatności kapitałowej

Bank dokonuje agregacji wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka uznane za istotne w oparciu o metodę minimalnego wymogu kapitałowego.

Poziomem wyjściowym dla ustalenia kapitału wewnętrznego jest wyliczony regulacyjny wymóg kapitałowy.

Bank wyznacza regulacyjny wymóg kapitałowy dla ryzyka:

- a) kredytowego, w oparciu o metodę standardową,

b) operacyjnego, w oparciu o metodę wskaźnika bazowego,

Bank stosuje współczynnik wsparcia, o którym mowa w § 501 Rozporządzenia CRR. Wartość aktywów ważonych ryzykiem obliczonych dla ekspozycji wobec małego lub średniego przedsiębiorcy (MŚP), zaliczonych do ekspozycji wobec przedsiębiorstw, ekspozycji detalicznych lub ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach, Bank dodatkowo mnoży przez współczynnik wsparcia równy 0,7619.

Następnie Bank ocenia, czy regulacyjny wymóg kapitałowy w pełni pokrywa ryzyko kredytowe, operacyjne i jeżeli jest to konieczne, to, zgodnie z obowiązującymi w Banku zasadami szacowania kapitału wewnętrznego, oblicza dodatkowy wymóg kapitałowy na te ryzyka.

Kapitał wewnętrzny stanowi sumę regulacyjnego wymogu kapitałowego, dodatkowych wymogów kapitałowych, o których mowa w ust. 3, oraz wymogów kapitałowych na pozostałe istotne rodzaje ryzyka obliczonych zgodnie z obowiązującymi w Banku zasadami szacowania kapitału wewnętrznego.

Celem strategicznym Banku w zakresie poziomu adekwatności kapitałowej jest utrzymywanie relacji kapitału wewnętrznego w stosunku do funduszy własnych na minimalnym poziomie 13,875%

Na datę informacji relacja wynosiła 22,50%.

W 2018 roku Komisja Nadzoru Finansowego nie nałożyła na Bank obowiązku utrzymywania dodatkowych wymogów kapitałowych.

2. Regulacyjny wymóg kapitałowy na ryzyko kredytowe w podziale na kategorie ekspozycji

<i>Kategoria</i>	<i>Wartość aktywów ważonych ryzykiem tys. zł</i>	<i>Wymóg kapitałowy tys. zł</i>
ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	456	36
ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	3 317	266
ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	81	7
ekspozycje wobec instytucji	80	6
ekspozycje wobec przedsiębiorstw	4 276	342
ekspozycje detaliczne	2 990	239
ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	19 211	1537
ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	0	0
ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	0	0
ekspozycje kapitałowe	691	55
pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0
inne pozycje	1 069	86
Razem regulacyjny wymóg kapitałowy na ryzyko kredytowe		2 574

3. Łączne wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka kredytowego, walutowego i operacyjnego

<i>Ryzyko</i>	<i>Regulacyjny wymóg kapitałowy tys. zł</i>
• kredytowe	2574
• operacyjne	523
• walutowe	0
RAZEM	3 097

4. Łączne wymogi kapitałowe w zakresie bufora antycyklicznego

Bufor antycykliczny obowiązujący w roku 2018 wynosił 0 %.

<i>Kwota specyficznego dla Banku bufora antycyklicznego</i>	
Łączna kwota ekspozycji na ryzyko	0
Specyficzny dla instytucji wskaźnik bufora antycyklicznego	0
Wymóg w zakresie specyficznego dla instytucji bufora antycyklicznego	0

V. Ryzyko kredytowe

1. Definicja dla należności przeterminowanych i zagrożonych, podejścia w zakresie korekt wartości i rezerw celowych/odpisów dotyczących odsetek, w tym również rezerwy na ryzyko

Za należności przeterminowane Bank uznaje ekspozycje kredytowe, które jeżeli przeterminowanie przekracza 90 dni, a przeterminowana kwota przekracza w przypadku ekspozycji detalicznych 500,00 złotych, a w przypadku pozostałych klas ekspozycji przeterminowana kwota przekracza 3.000,00 złotych.

Należnościami zagrożonymi są ekspozycje kredytowe zaliczone do kategorii poniżej standardu, wątpliwej i straconej zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków

Dla potrzeb naliczenia odpowiedniej wysokości rezerw celowych od ekspozycji kredytowych klasyfikowanych do kategorii „normalnej”, „pod obserwacją”, „poniżej standardu”, „wątpliwe”, lub „stracone”, stosuje się zasady wynikające z Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 listopada 2015 roku w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (...) wraz ze zmianami oraz zasady określone w procedurze wewnętrznej w sprawie tworzenia rezerw celowych.

Rezerwy celowe na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi oraz na odpisy na odsetki dla sektora detalicznego do kategorii „normalne” tworzy się w wysokości co najmniej wymaganego poziomu rezerw stanowiącego 1,5% podstawy tworzenia rezerw celowych. Rezerwy celowe dla pozostałych kategorii ekspozycji kredytowych oraz na odpisy na odsetki tworzy się w następującej wysokości:

- dla kategorii „pod obserwacją” – 1,5% podstawy tworzenia rezerw celowych,
- dla kategorii „poniżej standardu” – 20% podstawy tworzenia rezerw celowych,

- dla kategorii „wątpliwe” – 50% podstawy tworzenia rezerw celowych,
  - dla kategorii „stracone” – 100% podstawy tworzenia rezerw celowych.
- po uwzględnieniu pomniejszych podstawy naliczania rezerw i odpisów.

Zgodnie z umową SSO dla ekspozycji zagrożonych tj. poniżej standardu, wątpliwych i straconych minimalna wysokość rezerwy wynosi 33%.

Rezerwy celowe tworzy się, aktualizuje co do wysokości oraz rozwiązuje najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca kończącego kwartał, w którym dokonano przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych.

Bank nie tworzy rezerwy na ryzyko ogólne.

2. Klasy ekspozycji kredytowych, w tym klasy istotne

Ekspozycje kredytowe według wyceny bilansowej - netto (po korektach rachunkowych) na dzień 31.12.2018 roku, bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego oraz średnią kwotą ekspozycji w okresie od 31.12.2017 do 31.12.2018 roku w podziale na klasy przedstawia poniższe zestawienie.

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na dzień 31.12.2018 r. w tys. zł	Średni stan w okresie 31.12.2017 – 31.12.2018
1.	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	182	167
2.	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	16 485	11 468
3.	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	404	402
4.	Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju		
5.	Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych		
6.	Ekspozycje wobec instytucji	38 117	39 061
7.	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	4 087	4 429
8.	Ekspozycje detaliczne	3 877	3 780
9.	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	23 603	23 136
10.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	0	0
11.	Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem		
12.	Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych		
13.	Ekspozycje z tytułu należności od instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową		

14.	Ekspozycje związane z przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania		
15.	Ekspozycje kapitałowe	691	691
16.	Inne pozycje	3 733	3 539
Razem metoda standardowa (SA)		90 775	86 673

przy czym przyjmuje, że klasy ekspozycji kredytowych, które stanowią przynajmniej 30 % łącznej kwoty ekspozycji kredytowych wyznaczają istotne klasy ekspozycji.

Do istotnych klas ekspozycji kredytowych zalicza się te następujące klasy:

- Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych,
- Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach.

3. Struktura geograficzna ekspozycji kredytowych

Bank nie dokonuje podziału ekspozycji kredytowych na regiony geograficzne.

4. Struktura branżowa ekspozycji kredytowych (bilansowego - nominalnego i pozabilansowego)

Bank dokonuje podziału ekspozycji kredytowych na następujące branże (według Polskiej Klasyfikacji Działalności, z wyłączeniem ekspozycji kredytowej wobec konsumentów):

<i>Branża</i>	<i>wartość tys. zł</i>	<i>Czy branża jest istotna tak/nie</i>
Rolnictwo, łowiectwo leśnictwo i rybactwo	29 030	TAK
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych; włączając motocykle	1 925	NIE
Administracja publiczna	16 972	TAK
Pozostałe	45	NIE
Razem zaangażowanie z wyłączeniem osób prywatnych	47 972	

przy czym przyjmuje, że branża, która stanowi przynajmniej 30% łącznej kwoty ekspozycji kredytowych jest istotna.

5. Struktura ekspozycji kredytowych według terminów zapadalności (portfel kredytowy ogółem)

Podział ekspozycji kredytowych według terminów zapadalności przedstawia się następująco:

<i>Termin zapadalności</i>	<i>wartość tys. zł</i>
do 1 miesiąca	384
1 – 3 miesięcy	2 049
3 – 6 miesięcy	1 770
6 – 12 miesięcy	4 637
1 rok – 2 lat	7 069
2 lata – 5 lat	14 071

5 lat – 10 lat	10 292
10 lat – 20 lat	6 855
powyżej 20 lat	996

6. Struktura ekspozycji według typu kontrahenta w rozbiciu na klasy ekspozycji (w ujęciu nominalnym).

Struktury zaangażowania Banku wobec sektora finansowego według typu kontrahenta według stanu na dzień 31.12.2018 roku nie wyodrębnia się.

Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora niefinansowego w podziale na typ kontrahenta według stanu na dzień 31.12.2018 roku przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Typ kontrahenta	Wartość w tys. zł
1.	Przedsiębiorstwa i spółki państwowe Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone	- - - -
2.	Przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone	566 566 - -
3.	Przedsiębiorcy indywidualni Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone	280 280 - -
4.	Osoby prywatne Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone	6 814 6 814 - -
5.	Rolnicy indywidualni Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone	23 992 23 772 220 -
6.	Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gosp. dom. Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone	- - - -
Razem zaangażowanie w sektorze niefinansowym		31 652

Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora budżetowego w rozbiciu na kategorie należności według stanu na dzień 31.12.2018 roku przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Wartość w zł
Należności normalne	16 472
Należności pod obserwacją	-
Należności zagrożone	-
Razem zaangażowanie w sektorze budżetowym	16 472

Zaangażowanie Banku w sektorze niefinansowym jest dominujące; zdecydowany udział należności sektora niefinansowego stanowią ekspozycje rolników indywidualnych. Jest to bardzo wysoki udział w obliżu kredytowym wynikający ze specyfiki obszaru działania Banku. W strukturze występują należności normalne w 99,54% i pod obserwacją w 0,46%.

Brak należności zagrożonych na dzień 31.12.2018r.

7. Zmiana stanu korekt i rezerw/odpisów z tytułu ekspozycji zagrożonych wraz z saldem początkowym i końcowym

Kategoria	Saldo początkowe w zł.		Saldo końcowe w zł.	
	Rezerwy celowe	Odpisy na odsetki	Rezerwy celowe	Odpisy na odsetki
Poniżej standardu	4 000,00	0	0	0
Wątpliwe	0	0	0	0
Stracone	45680,45	4 205,12	0	0

VI. Techniki ograniczania ryzyka kredytowego

Bank nie stosował technik redukcji ryzyka kredytowego.

VII. Korzystanie z ocen zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej ECAI

Bank wykorzystuje oceny zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej ECAI na potrzeby wyznaczania aktywów ważonych ryzykiem, dla następujących ekspozycji wobec:

- 1) instytucji - jeżeli rezydualny termin ekspozycji jest dłuższy niż 3 miesiące,
- 2) samorządów regionalnych lub władz lokalnych - jeżeli ekspozycja nie jest denominowana lub finansowana w walucie krajowej,
- 3) podmiotów sektora publicznego - jeżeli pierwotny termin zapadalności ekspozycji jest dłuższy niż 3 miesiące,

którym to kategoriom przypisywana jest waga ryzyka odpowiadająca stopniu jakości kredytowej rządu polskiego.

Bank korzysta z ocen jakości kredytowej nadanych przez ECAI:

- 1) Fitch Ratings;
- 2) Moody's Investors Service;
- 3) Standard and Poor's Ratings Services.

Jeżeli nadane oceny odpowiadają różnym wagom ryzyka wówczas Bank uwzględni tę ocenę, której odpowiada wyższa waga ryzyka.

Jeżeli dostępne są więcej niż dwie oceny kredytowe sporządzone przez wyznaczone ECAI dla danej pozycji z ratingiem, wówczas uwzględnia się te dwie spośród nich, z którymi wiążą się najniższe wagi ryzyka, z zastrzeżeniem że: jeżeli dwie najniższe wagi ryzyka różnią się od siebie, przypisuje się wyższą z nich;

Bank uzależnia przyznanie wagi ryzyka od stopnia jakości kredytowej, który przypisano rządowi polskiemu wg następującej tabeli:

Stopień jakości kredytowej rządu polskiego	1	2	3	4	5	6
Waga ryzyka ekspozycji	20%	50%	100%	100%	100%	150%

Bank uzależnia stopień jakości kredytowej od oceny wiarygodności kredytowej w następujący sposób:

Stopień jakości kredytowej	Ocena wiarygodności kredytowej		
	Fitch Ratings	Moody's Investors Service	Standard and Poor's Ratings Services
1	AAA do AA	Aaa do Aa	AAA do AA
2	A	A	A
3	BBB	Baa	BBB
4	BB	Ba	BB
5	B	B	B
6	CCC i poniżej	Caa i poniżej	CCC i poniżej

Łączna kwota ekspozycji kredytowych, w podziale na poszczególne stopnie jakości kredytowej przedstawia się następująco:

Stopień jakości kredytowej	Wartość ekspozycji (w tys. zł)(nominalnie)
1	-
2	48 124
3	-
4	-
5	-
6	-

VIII. Ryzyko rynkowe

Brak wymogu kapitałowego w zakresie ryzyka walutowego.

IX. Ryzyko operacyjne

Bank wyznacza wymóg kapitałowy na ryzyko operacyjne metodą wskaźnika podstawowego.

Kwota wymogu kapitałowego w zakresie ryzyka operacyjnego według stanu na datę sporządzania informacji wynosi 523 tys. zł.

Wartość strat brutto wynikających z ryzyka operacyjnego w 2018 roku w podziale na kategorie zdarzeń przedstawia się następująco:

Lp.	Kategoria zdarzenia	Wartość straty tys. zł	Wartość odzysku w tys. zł
1.	Oszustwo wewnętrzne		
2.	Oszustwo zewnętrzne		
3.	Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy		
4.	Klienci, produkty i normy prowadzenia działalności		
5.	Szkody w rzeczowych aktywach trwałych		
6.	Zakłócenia działalności gospodarczej i awarie systemu	3,53	3,53
7.	Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami		

Rejestr zdarzeń ryzyka operacyjnego zgodnie z Rekomendacją M KNF obejmuje 7 kategorii.

W 2018 r. zarejestrowano 33 incydenty ryzyka operacyjnego w tym 32 incydenty nie powodujące strat rzeczywistych.. Limit kapitału na ryzyko operacyjne nie został przekroczony. Zarejestrowano incydenty z kategorii 6 i 7 np:

- przerwy w dopływie prądu,
- awaria obsługi kodów SMS,
- awarie czytnika kart w bankomatach,
- błędy systemu SET-BS,
- awarie bankomatów,
- przekroczenia pogotowia kasowego,
- nadwyżki w bankomatach,
- nadwyżki w kasach,
- włączenie cichego alarmu,
- uderzenie pioruna w budynek banku,
- otrzymywanie fałszywych wiadomości e-mail o podejrzanym charakterze,
- błędy pracowników obsługi klienta.

X. Ekspozycje kapitałowe

Ekspozycje kapitałowe wedle zamiaru ich nabycia oraz opis stosowanych metod wycen i zasad rachunkowości dla tych ekspozycji:

<i>Rodzaj ekspozycji</i>	<i>Kwota zakupiona ze względu na:</i> • <i>zyski kapitałowe</i> • <i>zamiar strategiczny</i>	<i>Zasady wyceny</i>
akcje SGB-Banku S.A.	zamiar strategiczny	Według ceny nabycia
udział IPS SGB	zamiar strategiczny	Według ceny nabycia
akcja BNP Paribas Bank Polska S.A. (BGŻ S.A.)	zamiar strategiczny	Według ceny nabycia

Wartość bilansowa i godziwa posiadanych papierów wartościowych (akcje, udziały):

<i>Rodzaj ekspozycji</i>	<i>Wartość bilansowa</i>	<i>Wartość godziwa</i>
akcje SGB-Banku S.A.	689 700,00 zł	-
udział IPS SGB	1 000,00 zł	-
akcja BNP Paribas Bank Polska S.A. (BGŻ S.A.)	48,00 zł	-

Kwota zrealizowanych zysków i strat dotycząca ekspozycji kapitałowych wynosi: 0,00 zł.

Kwota niezrealizowanych zysków i strat dotycząca ekspozycji kapitałowych wynosi 0,00 zł.

XI. Ryzyko stopy procentowej w portfelu niehandlowym

Ryzyko stopy procentowej w Banku wynika głównie z niedopasowania terminów przeszacowania aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych oraz niedopasowania tych pozycji ze względu na stopy referencyjne.

W Banku występuje nadwyżka aktywów nad pasywami wrażliwymi na zmiany stóp procentowych, która wynosi 62,57 % sumy bilansowej.

Spadek stóp procentowych o 200 punktów bazowych obniża wynik odsetkowy Banku o: 872 tys. zł.

Wzrost stóp procentowych o 200 punktów bazowych zmienia bilansową wartość kapitału o 249 tys. zł.

XII. Polityka zmiennych składników wynagrodzeń

1. Informacje dotyczące procesu ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń.

Bank posiada zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą Politykę zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze. Polityka powstała wg zapisów:

1) Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 1997 r. Nr 140, poz. 939 z późn. zm.), zwana dalej „Ustawą”;

2) Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach;

3) Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 604/2014 z dnia 4 marca 2014 r. uzupełniającej dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych w odniesieniu do kryteriów jakościowych i właściwych kryteriów ilościowych ustalania kategorii pracowników, których działalność zawodowa na istotny wpływ na profil ryzyka instytucji..

2. Najważniejsze informacje dotyczące kształtowania wynagrodzeń, w tym w zakresie wynagrodzeń zależnych od wyników.

Zgodnie z określoną w § 29 ust. 2 Rozporządzenia zasadą proporcjonalności i przeprowadzoną przez Bank oceną kryteriów jakościowych i odpowiednich kryteriów ilościowych określonych w Rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) nr 604/2014 przez osoby zajmujące stanowiska istotne w Banku, rozumie się wyłącznie członków Zarządu, związanych z Bankiem umową o pracę, ponieważ:

1) Bank jest działającą na rynku lokalnym spółdzielnią, która nie jest znaczącą jednostką pod względem rozmiaru działalności i ryzyka związanego z prowadzoną działalnością oraz funkcjonującej w Banku struktury organizacyjnej;

2) Bank działa na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, zgodnie ze Statutem;

3) decyzje w zakresie inwestycji w instrumenty finansowe i kapitałowe oraz decyzje kredytowe powyżej 20 tys zł na jedną umowę i powyżej 40 tys zł zaangażowania klienta są podejmowane tylko przez Zarząd;

4) tylko Zarząd ustala limity ograniczające narażenie Banku na ryzyko oraz decyduje o profilu podejmowanego ryzyka;

5) oprocentowanie depozytów jest ustalane uchwałą Zarządu Banku; możliwość indywidualnego podwyższania oprocentowania (stopa negocjowana) należy do kompetencji Zarządu.

Zmiennym składnikiem wynagrodzenia jest wyłącznie regulaminowa premia roczna przyznawana na podstawie oceny efektów pracy członka Zarządu przy zastosowaniu kryteriów związanych z ryzykiem kredytowym.

3. Informacje na temat kryteriów oceny wyników, stanowiących podstawę uprawnień do zmiennych składników wynagrodzenia.

1. Ocena ta dokonywana jest po zakończeniu roku obrachunkowego, nie później niż do końca czerwca roku następującego po okresie oceny, i obejmuje 3 lata, tzn. miniony rok obrotowy oraz dwa poprzednie lata, tak aby wysokość wynagrodzenia zależna od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny i ryzyko związane z prowadzoną przez Bank działalnością oraz zweryfikowany przez biegłego rewidenta wynik finansowy netto na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego ocenę. Ocena wyników całego Banku powinna obejmować koszt ryzyka Banku, koszt kapitału i ryzyka płynności w perspektywie długoterminowej.

2. Ocena efektów pracy członków Zarządu obejmuje m.in. wskaźniki Banku osiągnane w latach podlegających ocenie w podziale na poszczególne lata w odniesieniu do realizacji planu finansowego w danym okresie, w zakresie:

- 1) zysku netto;
- 2) wskaźnika należności zagrożonych;
- 3) łączny współczynnik kapitałowy;
- 4) wskaźnika płynności LCR;

3. Oceniając indywidualne wyniki pracy członka Zarządu Rada Nadzorcza bierze pod uwagę:

- 1) efekty realizacji zadań wynikających z zakresu obowiązków i odpowiedzialności w ramach podziału zadań w Zarządzie;
- 2) pozytywną ocenę kwalifikacji;
- 3) uzyskanie absolutorium z wykonania obowiązków za dany rok obrotowy;
- 4) wyniki kontroli przeprowadzonych w Banku przez podmioty zewnętrzne, w tym audyt wewnętrzny sprawowany przez Spółdzielczy System Ochrony SGB lub kontrole Komisji Nadzoru Finansowego, w obszarach nadzorowanych przez danego członka Zarządu.

4. W odniesieniu do kryteriów wyżej wymienionych członek Zarządu ma prawo do premii rocznej, gdy w okresie podlegającym ocenie ich wykonanie zostało zrealizowane na poziomie :

- 1) min 80 % zysku netto określonego w planie finansowym ;
- 2) max 100 % wskaźnika należności zagrożonych założonego w strategii ogólnej Banku ;
- 3) min 100 % współczynnika wypłacalności określonego w strategii zarządzania i planowania kapitałowego;
- 4) min 100% wskaźnika płynności LCR określonego w umowie systemu ochrony IPS.

5. W przypadku kryteriów określonych w ust. 4 członek Zarządu ma prawo do premii rocznej, gdy w okresie podlegającym ocenie:

- 1) dokonano pozytywnej oceny efektów pracy realizacji zadań członka Zarządu wynikających z zakresu jego obowiązków i odpowiedzialności;
- 2) uzyskał pozytywną ocenę kwalifikacji;
- 3) uzyskał absolutorium z wykonania obowiązków za dany rok obrotowy;
- 4) wyniki kontroli przeprowadzonych w Banku przez podmioty zewnętrzne, w tym audyt wewnętrzny przeprowadzony przez Spółdzielczy System Ochrony SGB lub kontrola Komisji Nadzoru Finansowego, nie wykazały istotnych uchybień w obszarze nadzorowanym przez danego członka Zarządu.

6. Członek Zarządu uzyskuje pozytywną ocenę tylko i wyłącznie w przypadku spełnienia wszystkich przesłanek wskazanych w ust. 4 i 5 oraz dodatkowo w przypadku gdy na konkretnego członka Zarządu w okresie podlegającym ocenie nie wpłynęła uzasadniona skarga.

7. Rada Nadzorcza dokonuje oceny członka Zarządu Banku, w formie uchwały, w której zawarto elementy oceny opisane w wyżej wymienionych punktach , podejmowanej odrębnie dla każdego członka Zarządu. Wpłata premii rocznej jest zmniejszana w przypadku nieobecności członka Zarządu w okresie podlegającym ocenie trwającej dłużej niż 3 miesiące, proporcjonalnie do okresu nieobecności. Premia roczna nie jest przyznawana w przypadku:

- 1) negatywnej oceny pracy członka Zarządu,
- 2) zagrożenia niespełnienia wymogów ostrożnościowych o których mowa w art. 142 ust. 1 Ustawy Prawo bankowe;
- 3) zagrożenia upadłością;
- 4) gdy członek Zarządu uczestniczył w działaniach, których wynikiem były znaczne straty Banku lub był odpowiedzialny za takie działania;
- 5) nie spełnienia odpowiednich standardów dotyczących rękojmi bezpiecznego i ostrożnego zarządzania bankiem.

4. Główne parametry oraz zasady ustalania wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku.

Przy ocenie pracy członka Zarządu Banku Rada Nadzorcza uwzględnia zweryfikowany przez biegłego rewidenta wynik finansowy netto.

Rada Nadzorcza dokonuje oceny członka Zarządu Banku w formie uchwały podejmowanej odrębnie dla każdego członka Zarządu Banku.

Łączna wysokość premii rocznej przyznanej osobom zajmującym stanowiska istotne nie może ograniczać zdolności Banku do zwiększania jego funduszy własnych i nie może być wyższa, niż 8 % rocznego, zweryfikowanego przez biegłego rewidenta wyniku finansowego netto Banku za dany rok podlegający ocenie.

Wypłata części odroczonej premii rocznej następuje po dokonaniu pozytywnej oceny jakości portfela kredytowego za okres oceny przy uwzględnieniu aktualnego wyniku finansowego netto Banku i pozytywnej realizacji Strategii Banku.

Rada Nadzorcza podejmuje decyzje corocznie w formie uchwały o premii rocznej dla poszczególnych członków Zarządu Banku na zasadach określonych w Regulaminie wynagradzania członków Zarządu.

Przyznana członkowi Zarządu premia roczna wypłacana jest jednorazowo w formie pieniężnej, w terminie 14 dni roboczych po podjęciu uchwały przez Radę Nadzorczą.

Ustanie stosunku pracy członka Zarządu Banku w okresie oceny nie powoduje pozbawienia go prawa do premii rocznej. W takiej sytuacji, ocena pracy członka Zarządu pod kątem wypłaty regulaminowej premii rocznej obejmuje wyłącznie okres zatrudnienia członka Zarządu Banku w trakcie okresu podlegającego ocenie.

5. Zbiorcze informacje ilościowe na temat wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku.

W Banku 4 osoby otrzymują wynagrodzenia jako zatrudnione na stanowiskach kierowniczych.

Wartość stałych składników wynagrodzeń dla osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku w rok 2018 wyniosła 350,8 tys. zł brutto.

Wartość zmiennych składników wynagrodzeń wypłaconych osobom zajmującym stanowiska kierownicze w Banku w rok 2018 wyniosła 2,7 tys. zł brutto, co stanowi 1,76% wyniku finansowego netto Banku za rok 2018.

Zmienne składniki wynagrodzeń wypłaca się jednorazowo w formie gotówkowej.

XIII. Ryzyko płynności

W procesie zarządzania ryzykiem płynności w Banku uczestniczą:

Rada Nadzorcza – która:

- 1) w ramach pełnionego nadzoru dokonuje okresowej oceny i nadzoruje wszystkie aspekty polityki zarządzania ryzykiem płynności w Banku;
- 2) zatwierdza cele strategiczne w zarządzaniu ryzykiem płynności, zawarte w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem, w tym apetyt i tolerancję na ryzyko;
- 3) ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem płynności na podstawie okresowej, syntetycznej informacji na temat poziomu ryzyka, na jakie narażony jest Bank;
- 4) zatwierdza, ujęte w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem, zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych.

Zarząd:

- 1) zapewnia skuteczne działanie systemu zarządzania ryzykiem płynności;

- 2) zatwierdza zasady zarządzania ryzykiem płynności, w tym limity ograniczające ryzyko;
- 3) wyznacza osoby odpowiedzialne za opracowanie, wprowadzenie i aktualizację zasad, o których mowa w pkt 2);
- 4) odpowiada za utrzymanie ryzyka płynności na poziomie nie przekraczającym poziomu akceptowalnego przez Radę Nadzorczą.

Stanowisko ds. ryzyk bankowych – będące komórką monitorującą ryzyko płynności, które podlega Prezesowi Zarządu, wykonujące zadania związane z:

- 1) okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem niniejszej procedury oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu, w tym weryfikowaniem i aktualizowaniem metod pomiaru ryzyka płynności oraz poziomu limitów;
- 2) zgłaszaniem potrzeb zmian w polityce płynnościowej Banku;
- 3) zapewnieniem zgodności niniejszej procedury ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem;
- 4) proponowaniem wysokości przyjętych limitów;
- 5) dokonywaniem pomiaru i monitorowaniem poziomu ryzyka, w tym płynności średnio i długoterminowej, przeprowadzaniem testów warunków skrajnych, pogłębioną analizą płynności długoterminowej;
- 6) analizą wskaźników służących ocenie poziomu ryzyka płynności;
- 7) monitorowaniem stopnia wykorzystania limitów;
- 8) oceną poziomu ryzyka płynności;
- 9) wyznaczaniem nadzorczych miar płynności oraz wskaźników LCR i NSFR;
- 10) oceną nowych produktów bankowych w zakresie potencjalnego wpływu na ryzyko płynności;
- 11) opracowywaniem scenariuszy sytuacji kryzysowych;
- 12) opracowywaniem propozycji rekomendacji wydawanych przez Zarząd Banku dla komórki zarządzającej mającej na celu właściwe kształtowanie poziomu ryzyka płynności Banku;
- 13) sporządzaniem raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej.

Główny Księgowy – będący komórką zarządzającą „wolnymi środkami”, która podlega Członkowi Zarządu ds. finansów, wykonujący zadania związane z:

- 1) okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem niniejszej procedury oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu, w zakresie zarządzania płynnością dzienną, bieżącą i krótkoterminową;
- 2) optymalnym zarządzaniem środkami Banku oraz wywiązywaniem się Banku z zawartych umów, w tym zagospodarowywaniem nadwyżek środków.

Pozostałe komórki lub osoby odpowiedzialne za:

- 1) kontrolę i utrzymywanie limitów kasowych;
- 2) sporządzanie wykazu kredytów do ewentualnej odsprzedaży na potrzeby Planu awaryjnego;
- 3) przekazywanie do komórki zarządzającej informacji niezbędnych do sporządzania prognozy przepływów pieniężnych - Zespół Księgowości, Zespół Kredytów, Zespół Obsługi Klienta, Oddział i Filie.

Głównym źródłem finansowania działalności Banku są depozyty podmiotów niefinansowych, ich łączna kwota powinna stanowić co najmniej 75 % pasywów ogółem. Bank posiada i aktualizuje w okresach rocznych plan pozyskiwania i utrzymywania depozytów.

Bank dostosowuje skalę działania do możliwości zapewnienia stabilnego finansowania.

Bank zakłada możliwość pozyskiwania dodatkowym źródłem środków z Banku Zrzeszającego na zasadach i w zakresie możliwości Banku Zrzeszającego;

W sytuacji awaryjnej, dodatkowym źródłem finansowania mogą być środki uzyskane w ramach Minimum Depozytowego lub Funduszu Pomocowego na zasadach określonych w Umowie Systemu Ochrony SGB, a także pozyskanie kredytu refinansowego w Narodowym Banku Polskim.

Bank jest członkiem Zrzeszenia SGB oraz Uczestnikiem Systemu Ochrony SGB. W związku z tym, zarządzanie ryzykiem płynności odbywa się zgodnie z zasadami ustalonymi w Zrzeszeniu i Systemie.

Bank Zrzeszający realizuje następujące zadania:

- 1) prowadzenie rozliczeń pieniężnych Banków Spółdzielczych,
- 2) zabezpieczanie Banków Spółdzielczych przed ryzykiem związanym z zakłóceniami w realizacji rozliczeń międzybankowych,
- 3) zabezpieczanie płynności śróddziennej dla Banków Spółdzielczych,
- 4) prowadzenie rachunków bieżących Banków Spółdzielczych,
- 5) udzielanie kredytów w rachunku bieżącym Bankom Spółdzielczym zgodnie z regulacjami wewnętrznymi Banku Zrzeszającego,
- 6) gromadzenie nadwyżek środków Banków Spółdzielczych,
- 7) prowadzenie rachunków Minimum Depozytowego,
- 8) utrzymywanie aktywów płynnych stanowiących pokrycie środków Minimum Depozytowego,
- 9) wyznaczanie i utrzymywanie zagregowanego wymogu pokrycia płynności (LCR),
- 10) pośredniczenie w zakupie przez Banki Spółdzielcze papierów wartościowych w ramach limitów ustalonych przez Spółdzielnię,
- 11) przeprowadzanie „zagregowanych” testów warunków skrajnych i awaryjnych planów płynności,
- 12) wsparcie Banków Spółdzielczych w zakresie narzędzi analitycznych służących pomiarowi ryzyka płynności, w tym wyznaczanie krzywej krańcowego kosztu finansowania.

Jednostka zarządzająca Systemem Ochrony realizuje następujące zadania:

- 1) udzielanie pomocy płynnościowej Uczestnikom, zgodnie z przepisami obowiązującymi w Systemie Ochrony,
- 2) wyznaczanie minimalnego zasobu aktywów płynnych w Systemie Ochrony (m.in. poprzez aktualizację kwoty Minimum Depozytowego),
- 3) ustalanie limitów ryzyka płynności w Systemie Ochrony;
- 4) monitorowanie poziomu płynności Uczestników na zasadzie indywidualnej i zagregowanej,
- 5) prowadzenie wymiany informacji o ryzyku płynności pomiędzy Uczestnikami,
- 6) opracowanie procedur wzorcowych dotyczących zarządzania ryzykiem płynności.

Nadwyżki środków niewykorzystane na działalność kredytową lub nie przeznaczone przez Bank na zakup innych aktywów (w tym aktywów płynnych) gromadzi Bank Zrzeszający.

Bank może w inny sposób zagospodarować nadwyżkę środków tylko za zgodą Banku Zrzeszającego.

Na datę sporządzania niniejszej informacji Bank wykazywał nadwyżkę płynności (rozumianą jako maksymalna kwota środków, o którą mogą zostać zmniejszone aktywa płynne, aby regulacyjne miary płynności nie spadły poniżej wymaganego minimum:

Lp.	Nazwa nadwyżki	Wartość nadwyżki	Nazwa części składowej nadwyżki	Wartość części składowej nadwyżki
1.	LCR ponad minimum			
	Rachunek bieżący w BZ	3 641 982,74	Rachunek bieżący w BZ	3 641 982,74
	Minimum Depozytowe w BZ	3 568 630,00	Minimum Depozytowe w BZ	3 568 630,00
	Stan kas	2 661 881,32	Część stanu kas	1 304 695,32

Wielkość miar płynności oraz wskaźnika LCR i NSFR przedstawiają się następująco:

Nazwa	Wielkość	Obowiązujący poziom (minimum)
Nadzorcza miara płynności długoterminowej	3,55	1,00
Wskaźnik LCR	432,07%	80%
Wskaźnik NSFR	148,63%	100%

Urealniona luka płynności dla pierwszych trzech przedziałów z uwzględnieniem pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz skumulowane luki płynności przedstawiają się następująco:

Przedział płynności	do 1 miesiąca	od 1 do 3 miesięcy	od 3 do 6 miesięcy
Luka bilansowa prosta	5,42	2,64	1,63
Luka bilansowa skumulowana	1,81	1,92	1,90
Luka prosta (z pozabilansem)	5,42	2,64	1,63
Luka skumulowana (z pozabilansem)	1,67	1,78	1,78

Na datę sporządzania niniejszej informacji Bank posiadał możliwość skorzystania z następujących, dodatkowych źródeł finansowania: (wypisać z rejestru alternatywnych źródeł finansowania)

Rodzaj	Kwota	Warunki dostępu
otwarte niewykorzystane limity kredytu w rachunku bieżącym w Banku Zrzeszającym	0	w ciągu 1 dnia
otwarty niewykorzystany limit kredytu rewolwingowego w Banku Zrzeszającym	0	w ciągu 1 dnia
pożyczka płynnościowa z Funduszu Pomocowego	57 419 984	w sytuacji awaryjnej
lokata płynnościowa ze środków Minimum Depozytowego	148 342 684	w sytuacji awaryjnej

Przyczyny, które mogą spowodować narażenie Banku na ryzyko płynności to:

- niedopasowanie terminów zapadalności aktywów do terminów zapadalności pasywów i istnienie niekorzystnej skumulowanej luki płynności w poszczególnych przedziałach,
- przedterminowe wycofywanie depozytów przez klientów zaburzające prognozy przyływów pieniężnych Banku,
- nadmierna koncentracja depozytów pod względem dużych kontrahentów,
- znaczące zaangażowanie depozytowe osób wewnętrznych Banku,
- konieczność pozyskiwania depozytów po wysokim koszcie w sytuacji nagłego zapotrzebowania na środki,
- wadliwe plany awaryjne płynności nie uwzględniające szokowych zachowań klientów,
- niski stosunek depozytów, w tym depozytów stabilnych do akcji kredytowej Banku,
- niewystarczające fundusze własne do finansowania aktywów strukturalnie niepłynnych,

- ryzyko reputacji.

Bank dywersyfikuje źródła finansowania poprzez:

- ograniczanie depozytów dużych deponentów,
- różne terminy wymagalności depozytów,
- różny charakter depozytów: depozyty terminowe i bieżące,
- oferowanie produktów depozytowych klientom z sektora niefinansowego, budżetowego,

Bank ograniczania ryzyka płynności poprzez:

- stosowanie limitów ograniczających ryzyko płynności, w tym wewnętrznych limitów systemu ochrony,
- systematyczne testowanie planu awaryjnego płynności zapewniającego niezakłócone prowadzenie działalności w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych,
- lokowanie nadwyżek w aktywa płynne, które mają za zadanie zapewnienie przetrwania w sytuacji skrajnej,
- przystąpienie do Systemu Ochrony SGB, które zapewnia w uzasadnionych przypadkach pomoc płynnościową z Funduszu Pomocowego,
- utrzymywanie Minimum Depozytowego w Banku Zrzeszającym,
- określanie prognoz nadwyżki z uwzględnieniem dodatkowego bufora płynności,
- systematyczne przeprowadzanie audytu systemu zarządzania ryzykiem płynności przez pracowników jednostki zarządzającej systemem ochrony.

Głównymi pojęciami stosowanymi w procesie mierzenia pozycji płynności i ryzyka płynności są:

- 1) baza depozytowa – zobowiązania terminowe i bieżące wobec osób fizycznych oraz innych podmiotów niefinansowych, z wyłączeniem transakcji dotyczących obrotu na hurtowym rynku finansowym,
- 2) depozyty – baza depozytowa oraz zobowiązania terminowe i bieżące wobec instytucji rządowych lub samorządowych oraz podmiotów finansowych, z wyłączeniem banków;
- 3) płynność dzienna – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych na zamknięcie dnia;
- 4) płynność bieżąca – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie 7 kolejnych dni;
- 5) płynność krótkoterminowa – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie 30 kolejnych dni;
- 6) płynność średnioterminowa – zapewnienie wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie powyżej 1 miesiąca i do 12 miesięcy;
- 7) płynność długoterminowa – monitorowanie możliwości wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie powyżej 12 miesięcy;
- 8) bufor płynności – oszacowana przez Bank wysokość potrzebnych aktywów nieobciążonych, stanowiąca zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych płynności w określonym, w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem, „horyzoncie przeżycia”;

Bank wykorzystuje wyniki testów warunków skrajnych do: planowania awaryjnego, wyznaczania poziomu limitów, szacowania kapitału wewnętrznego, zmiany polityki płynnościowej Banku.

Awaryjne plany płynności zostały zintegrowane z testami warunków skrajnych poprzez wykorzystywanie testów warunków skrajnych jako scenariuszy uruchamiających awaryjny plan płynnościowy.

W celu utrzymywania ryzyka płynności na odpowiednim poziomie oraz sprostania zapotrzebowaniom na środki płynne w sytuacjach kryzysowych Bank utrzymuje odpowiednią wielkość aktywów nieobciążonych lub dodatkowych źródeł finansowania, które mogą być natychmiast wykorzystywane przez Bank jako źródło środków płynnych.

W ramach alternatywnych źródeł finansowania Bank wyróżnia:

- 1) sprzedaż wysokopłynnych aktywów (aktywa nieobciążone) lub zaciągnięcie kredytów zabezpieczonych tymi aktywami,
- 2) dodatkowe źródła finansowania w postaci:
  - a) wykorzystania przyznanych linii kredytowych,
  - b) sprzedaży innych aktywów, w tym kredytów,
  - c) pozyskania niezabezpieczonego finansowania z Banku Zrzeszającego,
  - d) pozyskania pożyczki płynnościowej ze Spółdzielni,
  - e) przyrostu depozytów.

Do aktywów nieobciążonych mogą być zaliczane aktywa, które spełniają wszystkie z wymienionych warunków:

- 1) brak obciążeń,
- 2) wysoka jakość kredytowa,
- 3) łatwa zbywalność,
- 4) brak prawnych, regulacyjnych i operacyjnych przeszkód do wykorzystania aktywów w celu pozyskania środków,
- 5) sprzedaż aktywa nie oznacza konieczności podejmowania nadzwyczajnych działań.

Bank utrzymuje aktywa nieobciążone (liczone według wartości bilansowej) na poziomie równym lub wyższym od wyznaczonego bufora płynności.

Z zakresu ryzyka płynności w Banku funkcjonuje system informacji zarządczej, który pozwala Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:

- 1) monitorowanie poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów,
- 2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka płynności,
- 3) ocenę skutków podejmowanych decyzji,
- 4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

Raporty z ryzyka płynności dla Zarządu sporządzane są z częstotliwością przynajmniej miesięczną, a dla Rady Nadzorczej z częstotliwością przynajmniej półroczną.

System informacji zarządczej z zakresu ryzyka płynności zawiera m.in. dane na temat:

- 1) struktury źródeł finansowania działalności Banku, ze szczególnym uwzględnieniem depozytów,
- 2) stabilności źródeł finansowania działalności Banku, w tym oceny zagrożeń wynikających z nagłego wycofania depozytów internetowych i mobilnych, a także depozytów dla których Bank stosuje ponadprzeciętne stawki oprocentowania,
- 3) stopnia niedopasowania terminów płatności pozycji bilansowych i pozabilansowych;
- 4) wpływu pozycji pozabilansowych na poziom ryzyka płynności,
- 5) poziomu aktywów nieobciążonych,
- 6) analizy wskaźników płynności,
- 7) wyników testów warunków skrajnych,
- 8) ryzyka związanego z płynnością długoterminową,

- 9) wyników testów warunków skrajnych,
10) stopnia przestrzegania limitów.

XIV. Dźwignia finansowa

1. Zestawienie dotyczące uzgodnienia aktywów księgowych i ekspozycji wskaźnika dźwigni

Lp.*	Pozycja	Kwota
1	Aktywa razem według opublikowanych sprawozdań finansowych	98 419 908,34
6	Korekta z tytułu pozycji pozabilansowych (tj. konwersja na kwoty ekwiwalentu kredytowego ekspozycji pozabilansowych)	-3 590 346,04
7	Inne korekty	-359 429,06
8	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni	94 470 133,24

*) numeracja zgodna z Rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 2016/200 z dnia 15 lutego 2016 roku ustanawiającym standardy techniczne w odniesieniu do ujawniania informacji na temat wskaźnika dźwigni instytucji

2. Ujawnienie wskaźnika dźwigni

Lp.	Pozycja	Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych
Ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych)		
1	Pozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych ale z uwzględnieniem zabezpieczenia)	91 539 216
2	(Kwoty aktywów odliczane przy ustalaniu kapitału Tier I)	-359 429
3	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych) (suma wierszy 1 i 2)	91 179 787
Inne pozycje pozabilansowe		
17	Ekspozycje pozabilansowe wyrażone wartością nominalną brutto	6 880 692
18	(Korekty z tytułu konwersji na kwoty ekwiwalentu kredytowego)	-3 590 346
19	Inne ekspozycje pozabilansowe (suma wierszy 17-18)	3 290 346
Kapitał i miara ekspozycji całkowitej		
20	Kapitał Tier I	8 658 058
21	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni (suma wierszy 3, 11, 16, 19, EU-19a, EU-19b)	94 470 133
Wskaźnik dźwigni		
22	Wskaźnik dźwigni	9,16

3. Podział ekspozycji bilansowych (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych

Lp.	Pozycja	Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych
EU-1	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych) w tym:	91 539 216
EU-2	Ekspozycje zaliczane do portfela handlowego	0,00
EU-3	Ekspozycje zaliczane do portfela bankowego w tym:	91 539 216
EU-5	Ekspozycje traktowane jako ekspozycje wobec państwa	182 369
EU-6	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych, wielostronnych banków rozwoju, organizacji międzynarodowych i podmiotów sektora publicznego których nie traktuje się jak państwa	16 888 915

EU-7	Instytucje	38 117 079
EU-8	Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	23 602 937
EU-9	Ekspozycje detaliczne	3 876 760
EU-10	Przedsiębiorstwa	4 087 634
EU-11	Ekspozycje których dotyczy niewykonanie zobowiązania	0
EU-12	Pozostałe ekspozycje (np. kapitałowe, sekurytyzacyjne i inne aktywa nie generujące zobowiązania kredytowego)	4 783 522

4. Informacje jakościowe

1	<i>Opis procedur stosowanych w celu zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej</i>	Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej Bank klasyfikuje do ryzyk nieistotnych; zarządzanie tym rodzajem ryzyka odbywa się w ramach ryzyka kapitałowego – w oparciu o zatwierdzoną w Banku Strategię zarządzania i planowania kapitałowego. Takie podejście wynika z faktu, że Bank do obliczania aktywów ważonych ryzykiem stosuje metodę standardową (co ogranicza nadmierną możliwość wykorzystywania niższych wag ryzyka). W związku z tym zachowanie odpowiednich współczynników kapitałowych, powoduje, że wskaźnik dźwigni utrzymuje się również na bezpiecznym poziomie.
2	<i>Opis czynników które miały wpływ na wskaźnik dźwigni w okresie którego dotyczy ujawniony wskaźnik dźwigni</i>	Czynniki wpływające na wskaźnik dźwigni to: wielkość sumy bilansowej banku, wielkość zobowiązań pozabilansowych o określonych wagach ryzyka.

XV. Kontrola wewnętrzna

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej są zorganizowane na trzech, niezależnych i wzajemnie uzupełniających się liniach obrony (poziomach).

1. Na pierwszą linię obrony składa się operacyjne zarządzanie ryzykiem powstałym w związku z działalnością prowadzoną przez Bank.
2. Na drugą linię obrony składa się:
  - 1) zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powołanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, niezależnie od operacyjnego zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie,
  - 2) komórka do spraw zgodności,
  - 3) niezależna komórka kontroli wewnętrznej/ ds. testowania pionowego.
3. Trzecią linię obrony stanowi audyt wewnętrzny realizowany przez Spółdzielczy System Ochrony SGB.
4. Na wszystkich trzech poziomach, w ramach systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, pracownicy Banku w ramach realizowanych czynności odpowiednio stosują mechanizmy kontrolne lub niezależnie monitorują (poziomo lub pionowo) przestrzeganie mechanizmów kontrolnych.

Poszczególne linie obrony, w ramach systemu kontroli wewnętrznej są odpowiedzialne za:

1. Pierwsza linia obrony – projektowanie i zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych, w szczególności w procesach biznesowych funkcjonujących w Banku oraz zgodności postępowania z regulacjami.
2. Druga linia obrony:
  - 1) monitorowanie bieżące przyjętych mechanizmów kontrolnych,
  - 2) przeprowadzanie pionowych testów mechanizmów kontrolnych,
  - 3) ocenę adekwatności i skuteczności mechanizmów kontrolnych,

- 4) matrycę funkcji kontroli,
  - 5) prowadzenie rejestru nieprawidłowości znaczących i krytycznych,
  - 6) raportowanie znaczących i krytycznych nieprawidłowości.
3. Trzecia linia obrony odpowiedzialna jest za badanie oraz ocenę adekwatności i skuteczności mechanizmów kontroli i niezależnego monitorowania ich przestrzegania odpowiednio w ramach pierwszej i drugiej linii obrony, zarówno w odniesieniu do systemu zarządzania ryzykiem, jak i systemu kontroli wewnętrznej.

W Banku zapewniona jest niezależność monitorowania pionowego poprzez jednoznaczne wyodrębnienie linii obrony oraz niezależność monitorowania poziomego poprzez rozdzielanie zadań dotyczących stosowania danego mechanizmu kontrolnego i niezależnego monitorowania jego przestrzegania w ramach danej linii.

Za monitorowanie poziome (weryfikacja bieżąca, testowanie) w ramach danej linii odpowiedzialni są wyznaczeni pracownicy, w tym kierownicy jednostek/komórek organizacyjnych.

Za monitorowanie pionowe pierwszej linii obrony przez drugą linię obrony odpowiada: Stanowisko ds. ryzyk bankowych (w tym zgodności i testowania pionowego), Stanowisko ds. monitoringu i windykacji, Stanowiska ds. monitoringu.

XVI. Aktywa obciążone/nieobciążone

Aktywa		<i>Wartość bilansowa aktywów obciążonych</i>	<i>Wartość godziwa aktywów obciążonych</i>	<i>Wartość bilansowa aktywów wolnych od obciążeń</i>	<i>Wartość godziwa aktywów wolnych od obciążeń</i>
		010	040	060	090
010	Aktywa Banku	-		91 539 216	
030	Instrumenty kapitałowe	-	-	690 748	-
040	Dłużne papiery wartościowe	-	-	0	-
120	Inne aktywa	-		90 848 468	
Zabezpieczenia otrzymane					
		<i>Wartość godziwa obciążonych zabezpieczeń otrzymanych lub wyemitowanych własnych dłużnych papierów wartościowych</i>		<i>Wartość godziwa zabezpieczeń otrzymanych lub wyemitowanych własnych dłużnych papierów wartościowych dostępnych dla celów obciążenia</i>	
		010		040	
130	Zabezpieczenia otrzymane przez Bank				
150	Instrumenty kapitałowe				
160	Dłużne papiery wartościowe				
230	Inne zabezpieczenia otrzymane				
240	Wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe inne niż obligacje zabezpieczone lub papiery typu ABS				
Aktywa obciążone/zabezpieczenia otrzymane i powiązane zobowiązania					

		<i>Odpowiadające zobowiązania, zobowiązania warunkowe i udzielone pożyczki papierów wartościowych</i>	<i>Aktywa, zabezpieczenia otrzymane i wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe inne niż obciążone obligacje zabezpieczone i papiery typu ABS</i>
		010	030
010	Wartość bilansowa wybranych zobowiązań finansowych		
Informacje o istotności obciążeń jeśli uznano za istotne			

Sporządził: Sebastian Wrzesiński
Golub-Dobrzyń, 04.07.2019 r.

Zarząd Banku Spółdzielczego w Golubiu-Dobrzyniu:

Stanisław Buliński – Prezes Zarządu
Gabriela Jurkiewicz – Wiceprezes Zarządu
Paweł Szykiewicz – Wiceprezes Zarządu
Aleksandra Wiśniewska- Członek Zarządu

Zarząd zatwierdza informację do ogłoszenia dnia: 04.07.2019 r.

CZŁONEK ZARZĄDU

Aleksandra Wiśniewska

WICEPREZES ZARZĄDU

mgr Paweł Szykiewicz

Wiceprezes Zarządu

Gabriela Jurkiewicz

PREZES ZARZĄDU

Stanisław Buliński

